

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXV. (19)

No. štev.) 27

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

7. julija 1966

O knjižnicah in arhivih

Dva kulturna dogodka med dvema drugima slovanskima narodnostnima skupinama v Buenos Airesu, mi narekuje ta članek.

Poljaki so namreč kot svojo prvo prireditev za proslavo tisočletnice pokristjanjenja na predan slovesnosti — 30. aprila — odprli Poljsko knjižnico imena Domejki, katero so za to priliko pripravljali pet let. L. 1960 jo je zamilil prijatelj Slovencev g. J. Stempowski in navezal stike predvsem z vsemi poljskimi univerzami v domovini ter drugimi založbami v zamejstvu in doma ter tako nabral okrog 10.000 zvezkov predvsem znanstvene literature.

Na odkritje knjižnice so Poljaki povabili tudi Slovence, ki so se ga udeležili in naj ta članek nadomesti poročilo o tem kulturnem dogodku. Ob tej priliki je bil poudarjen pomen te ustanove: 1. zbirati podatke o vseh dogajanjih, ki se tičejo zgodovine naseljevanja in udejstvovanja Poljakov na terenu argentinske in portugalske Amerike; 2. hraniti materialno gradivo — arhivalije — o družbenem in kulturnem razvoju poljske emigracije; 3. zbirati knjige, predvsem temeljnega znanstvena dela o Poljski, delo domačih in tujih piscev, pri katerih lahko dobi slednji takojšnjo informacijo o „poljskem vprašanju“ na katerem koli področju. Sledijo temu namenu ima knjižnica značaj študijske knjižnice ter arhiv že majhnega muzeja (zapiski ukinjenih društev, ustanov, fotografij itd.).

Drugi dogodek pa je sledil takoj drugi dan — dne 1. maja: ruski emigranti so v svoji reviji Sejavce (Sejatelj) izdali proglas, ki sta ga podpisala univ. prof. buenosaireske univerze prof. ing. Burmistrov in urednik revije Čukovski in mu dala naslov Arhiv ruske kulture in Narodna biblioteka. V njem izražajo potrebo po arhivu ruske kulture v Argentini, kjer naj bi se prav tako hranili dokumenti o naseljevanju ruske emigracije, o nje delu, razni rokopisi umrlih znanstvenikov, pisateljev itd., skratka: arhivalije o ruskih organizacijah in kulturnem udejstvovanju, poleg tega pa: ustanovila naj bi se neka centralna ruska ljudska knjižnica, kjer naj bi se nabajalo kolikor mogoče mnogo ruskih časopisov iz vsega sveta ter ruskih knjig, starih in novih, tudi doma izdanih. Arhiv in knjižnica naj bi živel v okviru Argentinske državne biblioteke. To zamisel so vrgli Rusi v javnost in zdaj čakajo odgovor ruskega občinstva in Narodne biblioteke, kajti knjižnica naj bi bila javna in odprta tudi za Argentine.

Ta dva dogodka sta mi dala pobudo, da poživim misel na centralni slovenski arhiv in centralno knjižnico v Buenos Airesu. Svoj čas sem že poudaril, da je nekaj takega ustvaril v Združenih državah privatnik g. Zdravko Novak, ki zbira vso arhivsko dokumentacijo in zamejsko literaturo za svojo knjižnico. Ta je zdaj res da še privatna, toda določena je, da bo nekoč postala last naroda, če le mogoče — v domovini. Kakšen zaklad za zgodovino našega čitja in bitja v zamejstvu za zgodovinarja tu ali v domovini! In to vse po iniciativi enega človeka, ki se zaveda važnosti takega zbiranja in žrtvuje ogromne zneske za stvar, ki bi jo morala upravljati skupnost. Njegovo delo ni zaprti vase: slednje leto nam daje pregled vsega tiska v zamejstvu v svojih bibliografijah v Zborniku Svobodne Slovenije.

Ta slovenski zgled v USA in oba slovanska v Buenos Airesu nam vzbujata polno vprašanje: Naše knjižnice po Domovih: ali sploh ne eksistirajo ali pa so sirote. Znanstvenik, ki bi kakor koli hotel študirati naš dvajsetletni razvoj, ne dobi nikjer nobenega prijema in je navezan izključno na svoje lastne zbirke. Tak človek bi moral biti naročen na vse revije in liste, ker drugače ne pride do njih. V Buenos Airesu ne more dobiti na vpogled npr. nobene starejše številke Ameriške domovine, dasi v toliko izvedih prihaja v Argentino, iz enostavnega razloga: nikjer se ne hrani! Tudi ne moreš dobiti v roke kompletnih izdaj periodičnih revij, zlasti že pokojnih, npr. Gledališkega lista IDNAVA, Odra Slovenske besede... itd., ki jih ne hranijo niti bivši izdajatelji. Nikjer ni revij in publikacij, ki izhajajo npr. v USA, ali recimo doma, dasi prihajajo sem, pa se zavržejo, namesto hranijo v knjižnicah na razpolago javnosti. Na

Sovjeti za ohranitev svojega vojaškega bloka

V Bukarešti se je v ponedeljak dne 4. julija začelo zasedanje najvišjih komunističnih funkcionarjev držav, ki sestavljajo komunistični Varšavski vojaški blok. Iz Sovjetske zveze so prišli na sestanek glavni tajnik kom. stranke Leonid Brežnjev, predsednik vlade Aleksij Kosigin, minister za narodno obrambo maršal Rodinovski, iz Poljske nosilec tamošnje komunistične diktature Vaclav Gomulka in Josef Čirankiewicz, iz Nemčije Walter Ulbricht, češke Antonin Novotny, Madžarske Janoš Kadar in drugi.

Inozemske komunistične veljake so sprejemali romunski gostitelji z glavnim tajnikom romunske komunistične stranke Ceseascujem na čelu.

V zadnjem času je prav iz Romunije prihajala zahteva po večji neovisnosti v nastopanju posameznih komunističnih držav tako glede njihovih zvez z zahodnimi demokratičnimi državami, kakor tudi glede večjega upoštevanja v sprejemanju odločitev v vojaškem Varšavskem paktu. Sovjeti so bili splošna proti vsakemu popuščanju in ho hoteli še naprej ohranjati svojo odločilno vlogo v vseh važnih odločitvah. Da bi pa ohranili še v bodoče strnjeno komunistični blok proti zahodnim demokratičnim državam, so prišli na sestanek pripravljene na popuščanje in na ugoditev zahtevam posameznim članicam Varšavskoga pakta. To popuščanje sovjetom zlasti narekuje ugotovitev da zahodno demokratiška obrambna skupnost NA-

TO po odhodu Francije iz te demokratiške obrambne ustanove ni razpadla, ni ti se ni oslabil njena vojaška udarna sila.

Prav tako so se sovjeti lahko prepričali, da tudi demokratiška južno-vzhodno-azijska demokratiška skupnost še ne razpada, ampak se utrjuje in je vsak trenutek pripravljena nastopiti proti komunistični napadalnosti, če bi se pojavila v tem delu sveta. To je dokazal pravkar zaključen sestanek te obrambne skupnosti v avstralski Canberri, na katerem je ameriški zunanji minister Dean Rusk z vso odločnostjo zatrjeval, da bodo komunistične sile v Vietnamu poražene. V svojem govoru je tudi zavračal trditve, da Amerikanci v Vietnamu branijo samo svoje koristi ter naglašal, da Amerikanci v tem delu branijo svobodo in demokracijo ter po porazu komunistov v Vietnamu v tej državi ne bodo iskali zase prav nobenih materialnih koristi in tudi nobenih vojaških oporišč.

Iz Canberre je Rusk odpotoval na Filipine. V Manili je predsedniku Ferdinandu Marcosu zatrjeval, da ZDA s svojimi zavezniki vojaško prevladujejo nad komunističnimi napadalci v Vietnamu in bo njihova premoč nad njimi vedno večja, na Formozi je pa predsedniku nacionalistične Kitajske maršalu Čang Kaj Šeku zatrjeval, da ZDA povsem podpirajo njegovo zahtevo, da komunistična Kitajska ne sme biti sprejeta v ZN.

I Z T E D N A V T E D E N

Amerikanci so v Vietnamu pojačali letalske napade na severnovietnamske vojaške objekte. Zlasti siloviti so bili napadi na petrolejska skladišča blizu Hanoja ter na pristaniško mesto Haj-fong. Štiri ameriška letala se niso vrnila s poleta. Od začetka letalskih napadov na Severni Vietnam februarja 1965 do sedaj so Amerikanci izgubili 277 letal. V Tonkinskem zalivu so pa Amerikanci potopili severnovietnamsko torpedovko, ki se je pripravljala na napad na ameriški rušilec Coontz. Zaradi pojačenih napadov na Hanoi so Severni Vietnamci objavili splošno mobilizacijo vojaških obveznikov od 18. do 30. leta.

Aldo Moro, predsednik italijanske vlade, je zaključil dvodnevni obisk v Bonnu. V poročilu o razgovorih skupno z nemškimi kanclerjem Erhardom naglašal, da mora iti evropska razorožitev vzporedno z razvojem vprašanja združitve obeh Nemčij.

Francozi so v soboto v Južnem Pacifiku na področju Mururoa začeli z atomskimi poizkusi. Naslednji bo še ta mesec, spopolnjeno atomsko bombo bodo pa razstrelili septembra meseca v navzočnosti de Gaulle.

Brazilska opozicijska stranka Brazilske demokratične gibanje je končno sklenila, da pri volitvah oktobra meseca ne bo sodelovala. Bojkotirala bo tako volitve novega brazilskega predsednika, kakor tudi guvernerjev po posameznih

državah. Brazilske demokratične gibanje zahteva direktne volitve za izvolitev predsednika in guvernerjev, vlada je pa določila indirektno, t. j.: bodočega predsednika bodo volili samo poslanci in senatorji v zveznem kongresu, guvernerje pa poslanci in senatorji provincijskih parlamentov. Predsednik Castelo Branco je pred dnevi preosnoval vlado. Prvosodni minister Men de Saal je namreč odstopil, za njim pa tudi minister za vojsko Artur da Costa e Silva. Ta je moral to storiti, ker je edini kandidat za bodočega predsednika. Ob zapirki novega vojnega ministra, maršala Ademara de Queiroza, je predsednik republike Castelo Branco javno podprl predsedniškega kandidata biv. vojnega min. z zatrdilom, da bo zelo vesel, če bo on njegov naslednik. Medtem je pa bil množični proces proti 254 levičarsko usmerjenim mornarjem, ki so v letu 1964 poskušali izvršiti levičarski prevrat, kar je samo pospešilo padec prejšnjega predsednika dr. Goularta. Obsodbe se gibljejo od 5 do 10 let.

Medameriški gospodarski in socialni svet — CIES je zaključil svoje delo. Svoje odločitve je strnil v 14 točk, ki bodo kot predlogi za gospodarski in socialni dvig narodov po ameriških državah vključeni v listino Organizacije ameriških držav, o kateri bodo razpravljali zunanji ministri teh držav na prihodnjem sestanku.

naj bo misel ljudskih knjižnic po naših domovih vzeta za potrebno, ustvarljivo in nujno. Zdi se mi pa, da se razmere glede tega ne bodo spremenile prej, dokler ne bodo graditelji naših domov jemali v poštev tudi posebne prostora za knjižnico in čitalnico. To bi bilo nujno in prvo. Človek pride v ruske, ukrajinske, poljske, slovaške domove: povsod je knjižnica na častnem mestu. In pri nas? Dvakrat vprašamo: In pri nas? Vem, da so domovi, ki mislijo na knjižnico in čitalnico: vsa čast jim! Pa so tudi taki, ki so odločno odklonili vsako skrb za knjižnico, da, celo propagando za slovensko knjigo. Kaj naj dam njim? Ta članek v premislek in v zavest, da človek ne živi samo od kruha, ampak tudi od besede, in da nimamo samo odgovornosti za sodobno sedanjost, ampak tudi za zgodovino in bodočnost: da prvi moramo ohranjati dokumente (arhiv), drugi pa — živo slovensko besedo in slovensko zavest. Duh slovenske kulture pretoklih rodov pa teče v žile novih rodov kot iz velikega rezervarja: iz knjižnic.

Tine Debeljak

Stopetdesetletnica argentinske neodvisnosti

V soboto, 9. julija, praznuje Argentina 150-letnico svoje neodvisnosti. Proslavljala bo tisti dan, ko so argentinski rodojubi ne oziraje se na težave, ki so jih obdajale od vseh strani, v tukumanskem kongresu odločno izpovedali svojo voljo, da hočejo živeti svobodno in neodvisno državno življenje.

150 let je preteklo od tiste zgodovinske odločitve. V poldrugostoletni dobi si je narod sam gradil bodočnost. Spremljali so jo uspehi in neuspehi, veselje in žalostni dogodki, edinost in needinost. Vedno je pa nad vsem ostala skupna vsem ljudem ljubezen do domovine, želja in volja ohraniti neodvisnost za vsako ceno.

Zato se bodo v Argentini z vso hvaležnostjo spominjali graditeljev njene neodvisnosti. Po vsaj državi. Slavnosti v Tukumanu se bo udeležil tudi predsednik republike Juan Carlos Onganía. Bo tudi govoril in bo na narod naslovil svojo drugo poslanico. Z ozirom na nove okolnosti bo njegova beseda imela še poseben pomen.

Argentina je tudi nova domovina številnih Slovencev. Zato je praznik 150-letnice argentinske neodvisnosti tudi njihov praznik. Zato bodo tega dne zlasti prosili Boga, naj bi razlil svoj blagoslov nad njo, naj bi zlasti vsem tistim, ki vodijo usodo naroda in republike, stal ob strani, da bodo domovino vodili tako, da bo mogla zavzeti v zboru narodov tisto mesto, ki jo ji je določila božja Previdnost in da bo v resnici domovina srečnih ter zadovoljnih ljudi.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Statut argentinske revolucije

Ob zapirki sedanjega predsednika republike generala Juana Carlosa Onganía je bil prebran tudi naslednji statut argentinske revolucije:

Čl. 1. Izvršno oblast izvršuje državljani, ki ga bo za predsednika republike določila vojaška junta; čl. 2. S posebnim zakonom bo določeno število ministrov in državnih tajnikov, ki bodo imeli na skrbi resore z državnimi posli. Z zakonom bo določeno tudi njihovo delo ter njihova združitev; čl. 3. Vlada bo prilagodila svoje naloge določilom tega statuta, državne ustave in zakonom ter dekretom, v kolikor ne nasprotujejo ciljem proglasa argentinske revolucije; čl. 4. Vlada bo spoštovala vse mednarodne obveze, ki jih je sklenila Republika Argentina; čl. 5. Predsednik republike bo izvajal vso zakonodajno oblast, ki jo ustava daje kongresu, vključno tiste, ki so pridržane sleherni od obeh zbornic, razen tistih, ki jih predvidevajo čl. 45, 51 in 52 za primere političnih procesov proti sodnikom državnih sodišč; čl. 6. Zaradi boljšega posveta za izvrševanje zakonodajne oblasti, predsednik republike lahko skliče stalne ali začasne odbore, ki jih predvideva zakonodaja; čl. 7. Sodniki, člani Vrhovnega državnega sodišča, in sodniki nižjih sodišč bodo uživali vso zaščito, ki jo predvideva 96. člen državne ustave; čl. 8. Za izvedbo nalog, ki so predvidene v čl. 45, 51 in 52 državne ustave, bo vlada v kolikor se nanašajo na člane Vrhovnega sodišča in nižjih dr. sodišč izdala zakon glede sestava in poslovanja sodišča za sojenje državnih sodnikov; čl. 9. Vlada bo ukrenila vse, kar je v zvezi s provincijskimi vladami in bo določila pristojne guvernerje, ki bodo izvrševali vso oblast, ki jih provincijske ustave dajejo izvršni in zakonodajni oblasti, svoje delovanje bodo pa izvajali v smislu določil 3. in 5. tega statuta in po navodilih državne vlade.

Kar se sodne oblasti tiče, bodo guvernerji mogli samo to pot predložiti popolno ali delno odstavitev sedanjih sodnikov Vrhovnega sodišča v vsaki provinci, upoštevajoč določila o nepremestljivosti ostalih visokih sodnikov, ki jih določa sleherna ustava. Za odstavitev visokih sodnikov bodo guvernerji določili režim obsodbe, ki je določen za visoke državne sodnike; čl. 10. V primeru, če predsednik potuje v ino-

zemstvo, bo izvršno oblast izvajal notranji minister. Za primer pa, da bi predsednik ne mogel več izvrševati predsedniške oblasti ali za primer njegove smrti, bodo njegovega naslednika določili sporazumno glavni poveljniki oboroženih sil.

Predsednik republike si izbira sodelavce in izdaja prve odredbe

Glavna naloga predsednika države generala Onganía po zapirki je bila določanje sodelavcev kot ministrov njegove vlade. Doslej so bili določeni: Za ministra za gospodarstvo dr. Jorge Nestor Salamei, za notranjega ministra dr. Enrique Martínez Paz, za zunanjega ministra pa je bil imenovan dr. Nicanor Costa Méndez. Imenovani so bili dalje razni drž. tajniki in podtajniki ter osebnosti za: vodstvo državnih bank. Državna tajništva oboroženih sil so prevzeli njihovi glavni poveljniki, ministrstvo za narodno obrambo si je pridržal sam predsednik republike, za namerava tudi znižati število ministrstev. Listi so poročali, da bodo v bodoče samo naslednja ministrstva: za narodno obrambo, za notranje zadeve, za zunanje zadeve in bogočastje ter za narodno gospodarstvo in za delo. V novi vladi je vodstvo državnega tajništva za informacije prevzel gral. Eduardo Señorans.

Imenovani so tudi že člani Vrhovnega državnega sodišča ter guvernerji posameznih provinc. So same vojaške osebnosti.

Med prvimi ukrepi nove argentinske vlade je bila zapora vseh komunističnih lokalov. Samo v Buenos Airesu so jih zaprli 32. Istočasno so bile prepovedane tudi komunistična odn. filokomunistična Argentinska liga za človečanske pravice, Mirovni svet ter Mladinska komunistična zveza.

Nova vlada je tudi že izdala odredbo o razpustu in prepovedi vseh političnih strank, zaplenbo njihovega premoženja in prepovedi sleherne politične aktivnosti.

Policija je po nastopu nove vlade v Buenos Airesu zaprla biv. glavnega tajnika predsedstva republike prof. Riharda Illijo, brata odstavljene predsednika, pri katerem tudi sedaj stanuje, ter biv. buenosaireskega župana Rabanala in njegovega sina Rubena, kakor tudi biv. občinskega tajnika za občinska javna dela v Buenos Airesu. Njihova arena (Nadaljevanje na 6. strani)

Razkroj gre naprej

Ranković in Stefanović odstavljena

Dogodki v Jugoslaviji zlasti v njeni komunistični partiji v zadnjem času vedno bolj vzbujajo pozornost v svetovnem tisku.

Tako je avstralski politični tisk sredi junija objavil, da so komunisti v Jugoslaviji sklenili, da je treba pritegniti na vladna mesta — nekomuniste. Avstralski tisk je takoj optimistično zaključil: Odpira se pot politični opoziciji v Jugoslaviji.

Pozornost je vzbudilo tudi pisanje londonskega lista Observer. Ta je v številki z dne 21. junija objavil poročila svojih dopisnikov Crankshawa in Ledererja, kjer napovedujeta, da misli titovsko vodstvo Zveze komunistov Jugoslavije narediti novo revolucijo s tem, da se bo odpovedalo vodstvu in upravljanju države. Tito naj bi novo vodstvo državne uprave izbral na najširši osno-

vi strokovnega znanja in postavil na visoke upravne položaje najbolj sposobne ljudi brez ozira na politično opredelitev. Take sklepe naj bi sprejeli po mnenju teh dveh dopisnikov na prihodnjem zasedanju Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije.

List Observer razlaga te napovedi kot novo revolucijo, novo Titovsko originalnost, ki bo še večjega pomena, kot je bil Titov upor Stalinu. Ta nova revolucija ne bo nič manj kot začetek demontiranja komunistične diktature kot politične oblasti povsod na svetu. Komunisti naj bi najprej izgubili oblast v Jugoslaviji in dali zgled, da je ozka komunistična teorija nemogoča osnova za vsako upravljanje države in vodstvo družbe, s tem naj komunisti pokažejo, kako socialistična družba bolje živi, če ima za zbiranje svojega vodilnega kadra

(Nadaljevanje na 2. str.)

„V Boga nisem nikdar verjel, čeprav zavidam tistim, ki vanj lahko verjamejo“

Protresljiva izjava slovenskega dijaka

V Ljubljani izdajajo študentski list „Tribuna“, ki je pravo ogledalo duševne mladega človeka v domovini. Iz lista odseva brezidejnost in brezciljnost današnje mladine, ki ima za seboj dvajsetletno komunistično vzgojo. Pa tega ne razodeva samo en članek ali dva, ampak nasprotno: prav vsak članek je izraz razklanosti in obupa nove generacije. Kot primer takega članka objavljamo „Odrpito pismo vam, naši očetje“, ki ga je nepodpisani dijak objavil v številki 16 letošnje „Tribune“.

Objavljamo tudi uvod uredništva lista Tribuna k „Odrpitemu pismu“.

Objavljamo pismo kolega, ki želi ostati neznan. Berite pismo, kot to, ker je: preprosta izpoved mladega človeka. Tako se vam ne bo težko znati v svetu, ki vam ga skuša odkriti enostavna govorica tistih redkih in izbranih trenutkov našega življenja. Naj bo to pismo eden teh pogovorov, ko si morda z negotovim, pa odkritim glasom drug drugemu pripovedujemo svojo in skupno resnico.

Vseeno, če je beseda včasih preprosta, morda okorna; čim preprostejša je, tem bolj je odkrita, tem bolj neposredna. — Vseeno, če se beseda včasih trga, stavek lomi; težko in boleče je pripovedovati svojo stisko, čim bolj se beseda trga, tem jasneje govori stiska.

Pismo našega neznanega kolega ri samo preprosta izpoved: to je pričevanje o veliki stiski, o dramatičnem trenutku življenja. Zato je še tem bolj dragoceno. Tisti, ki doživljajo podobno, tisti, ki so že preživeli, pa tudi tisti, ki še niso, bodo morda začutili, da morajo odgovoriti svojemu kolegu; Tribuna bo objavila vse iskrene in poštene prispevke.

Pišem v trenutku razdvojenosti in obupa. Nekdaj sem bil mladinski funkcionar z vso vero v dobrot svojih dejanj. Mnogo ur sem prečepel na sestankih, ostali čas sem študiral, kajti šole nisem zmagoval brez vsakega napora, tako da sem bil na pol izoliran od sošolcev in sošolk. Vse odmore sem bil zaposlen ali pa se pogovarjal z ravnateljico ali profesorji. Danes se mi zdi celo, da so me sošolci odklanjali, vendar takrat tega nisem opazil; moja mladost je bila posvečena višjim ciljem — vrednejšim principom.

Danes sem študent. Mnogo več razmišljam in mnogo več sem med ljudmi. Imam vrsto kolegov, kolegic, vedno znova se vračam v vas med vaščane ali delavce. Vendar nečesa nimam več: zaupanja.

Nezaupanje, to je čudna beseda. To je nekaka oznaka za celo vrsto drobnih razočaranj, za celo vrsto stvari, v katere ne verjamem več, za dolge dneve razglabljanj in pogovorov. To je oznaka za razpoloženje skoraj vseh izmed nas...

Poskušal sem in še poskušam, kakor je nekoč zapisala Tribuna, „biti prisoten v našem družbenem prostoru“. To pa pomeni, da ne zapiram oči pred stvarmi, ki bi jih rad spregledal, in ne zatiskam ušes besedam, ki bi jih rad preslišal. Toda teh besed in stvari je bilo vedno več in vedno teže sem jih vsklajeval s svojo vero in s svojim zanosom. Vedno teže, dokler nazadnje nisem zmogel več... vendar nisem obupal, nisem, enostavno nisem mogel verjeti, da se vse tisto, za kar sem žrtvoval polovico in več svojih dni, ruši in

RAZKROJ GRE NAPREJ (Nadaljevanje s 1. str.)

v javni upravi širše vidike. Ta primer se bo potem mutatis mutandis prenesel na vse komunistične režime, kakor so potem, ko je Tito naznačil, kako se more živeti brez moskovskega protektorata, nastala mnoga nova pota, ki naj vodijo v socializem. Dejansko naj bi jugoslovanska revolucija odprla pot v demokracijo, v politično življenje z več strankami, ki sodelujejo v upravljanju države.

To poročilo je tudi v drugih listih našlo odmev kot velika senzacija.

Mi se ne spuščamo v razglabljanje ali in v koliko imajo te napovedi realno osnovo. Tudi ne v koliko so propagandna poteza jugoslovanskih komunistov samih, da odvrnejo pozornost sveta od gospodarskega poloma, ki so ga doživeli. Ugotavljamo le dveje: 1. Komunistični režim v Jugoslaviji nima sposobnih ljudi, ki bi gospodarstvo vodili solidno in sistematično. 2. Komunistična Jugoslavija nima državljanov, ki bi bili pripravljeni nositi žrtve, katere so potrebne za resno ozdravljenje današnjega nevdržnega stanja. 3. Titovska sedanja bolezen ni ozdravljiva z gospodarskimi ukrepi, ampak so potrebna politična zdravila in sredstva, ki jih pa Tito ne more uporabljati s pomočjo in s komunističnim aparatom.

Berite to pismo kot to, kar je; videli boste, da nam neznan kolega ni tujec; vsak dan ga srečujemo na predavanjih, v menzi nam sedi nasproti — in ko se nam pred spanjem že na pol motne misli podijo po glavji, morda spregovori iz nas samih.

Pismo je naslovljeno na naše očete; verjetno to sledi iz same naravne piščeve stiske. Ampak berimo ga, kot da je naslovljeno nam, kolegom. Saj smo se že tudi sami obračali k očetom v svojih težavah, večinoma nismo dobili tistega, kar smo pričakovali. Pa saj tudi dobiti nismo mogli; vsakdo mora najprej sam opraviti s sabo in s svojim svetom; pomoč te lahko samo podpira v teh odločitvah, ki pa zmerom ostajajo tvoje in samo tvoje. Prav v tem je njihova veličina — in tudi tvoja.

Berite to pismo kot to, kar je in berite ga, kot da se obrača na vsakogar med nami. Tribuna pa bo po svojih možnostih pomagala, da se bomo kolikor mogoče iskreno in temeljito pogovorili.

Za uredništvo: Rastko Močnik

izginja. Nisem hotel verjeti vsem tem stvarim in besedam, ki so se mi zdele kakor zlagana in pretirana in umazana neresnica...

Tu gre za celo vrsto stvari. Morda me danes, ko sem študent, najbolj boli prav to, kar me tudi najbolj razposređno zadeva. Spomnim se, ko sem nekoč poslušal enega najvišjih slovenskih družbenih delavcev, ko je govoril tik pred reformo. Reforma ne sme in ne bo nikogar prizadela. Z zanosom sem ga poslušal in verjel, da je reforma zdravilo za mnoge čudne stvari, ki so se mi že takrat razodevale. Vendar se mi danes te besede zdijo zlagane, neresnične. Včasih pomislim, če ne celo namenoma neresnične. Zlagane se mi ne zde zato, ker imam 20.000 din. štipendije, za sobo pa s kolegom plačujem vsak 13 tisočakov (pred reformo 10.000) in še vodo in elektriko posebej; ker se je hrana znatno podražila, da o vseh ostalih stvareh ne govorim, štipendije pa mi kljub prošnji niso zvišali; temveč zato, ker vidim, da v prav takem položaju živi še cela vrsta mojih kolegov. V položaju torej, ki se je poslabšal vsaj za 30%. Vendar to ni bistveno, najbolj boleče je to, da tega ne upamo zapisati, da si tega ne upamo povedati na glas. Vse to le šepetamo, kakor tisto o avtomobilih, ki smo jih uvozili namesto zdravil, nato pa so jih odkupili nekateri najvidnejši funkcionarji pod posebnimi ugodnimi pogoji. Prav tako samo šepetamo o bajnih dohodkih nekaterih, ki presegajo sedemdesetno število mesečno, ki pa so skriti pod žiro računi in zato privatna tajnost, skratka nekaj, kamor družba, ki jo imenujemo socialistična, nima vpogleda kakor pred vilo

Presenetljivo povezanost z gornjimi napovedmi avstralskega in angleškega tiska pa kažejo najnovejši konkretni dalekosežni dogodki v komunistični stranki v Jugoslaviji. Odigrali so se v Titovih dvorcih na otoku Brioni v Jadranskem morju. Na sestanku Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije je Tito javno napadel podpredsednika republike in glavnega tajnika Centralnega komiteja ZKJ Aleksandra Rankovića, ki se je smatral za Titovega naslednika, ter sedanjega šefa komunistične tajne in javne policije Svetislava Stefanovića, da sta se kot člana „reakcionarne skupine“ borila za to, da se polastita oblasti tako v partiji, kakor v državi. To je ugotovila posebna preiskovalna komisija CK ZKJ, ki je oba odstranila, Stefanovića pa še izključila iz partije. Čiščenje v komunistični partiji pa se s politično likvidacijo Rankovića in Stefanovića ni zaključilo, ampak se je šele začelo. To potrjujejo tudi strogi varnostni ukrepi, ki so jih izdale tako civilne, kakor tudi vojaške oblasti. Med drugim je bil vsem tujim letalom prepovedan polet nad jugoslovanskim področjem.

Poznavalci in opazovalci Jugoslavije so podobne dogodke pričakovali šele po enem ali dveh letih. Razpoke v komunistični zgradbi pa so tolikšne, da se nepremagljive težave pojavljajo že sedaj.

z živo mejo in žično ograjo in napisom na njej: Pozor, hud pesl!

Tega, o čemer samo šepetamo, je vse preveč in vsak dan več. Z reformo smo na široko odprli vrata Evropi in svetu in Evropa prihaja z vsem dobrim in slabim. Zlasti slabim; toda čudno, kakor hitro se tisto, kar smo še pred letom žigosali kot najtemnejše podobne napol degradiranih kapitalističnih družb, pojavi pri nas, nam postane mnogo bolj domače, mnogo bližje in manj strašno. Zatisnemo si nosove, sprijaznimo se s tem in previdno molčimo. Še pred dvema letoma smo odhajanje v tujino imenovali za izrodek in nujno konsekvenco kapitalizma, ki izkorišča proletarijat ob pritisku armade nezaposlenih, danes pa odhajanje v tujino naravnost pozdravljamo in javno proklamiramo. In nezaposlenost bomo vsak čas sprejemali kot rešitev, ker nam bo pomagala organizirati proizvodni proces in dvigniti produktivnost, saj bo ločila dobrega delavca od slabega, dobrega inženirja od šarlatana. In še in še: vsak dan znova spreminjamo naše sodbe, včasih mnogo hitreje kakor se spreminjajo stvari same. Vse tisto, za kar smo se še včeraj borili, danes proglašamo za zmoto. Ali pa previdno molčimo inraje govorimo o naših lavorikah, ki jih v vsakem govoru na novo pozlatimo in vpletamo mednje sveže cvetove, tako da slava naših preteklih del raste v nesorazmerje, ob katerem se mladi počutimo ničeve in dokler navadno ne odkrijemo, da je to z lovorjem zasipana slava samo fasada za naše sedanje slabosti. In to spoznanje je za nas mlade najbolj boleče, saj pada na nas vselej nepričakovano in nas najde nepripravljene: ni res! Ni res! (pa vendarle je precej tega, na žalost, res).

In tako sem ob razmišljanju in poskusih „biti prisoten“ počasi z grozo spoznaval, da tistega zanosa in zaupanja ni več. In z njim je izginjal tudi smisel mojega delovanja, saj vendar nisem mogel počenjati stvari, v katere nisem verjel. Videl sem mnogo preveč slabega, da bi verjel nekomu, ki govori o jutrišnjem dnevu v samih superlativih. Morda se vam zdijo kot tisti, ki ga je pičila kača in se zdaj boji vsake vrvi. Morda sem res tak. Ne vem; vem le, da tak, kakršen sem, nisem sam.

Zdaj sem sam na drugačen način. Gledam ljudi, kako se včasih razžive, na pr. na nogometnih tekmah, ko za trenutek pozabijo na vse, na svoje delo in na plačo in na žene in na otroke, kako se sprostijo in podivjajo. Gledam

Protokol o pogovorih med predstavniki SFRJ in predstavniki Svete stolice

V zadnji številki Svobodne Slovenije z dne 30. junija letos smo poročali, da sta dne 25. junija t. l. v Beogradu predstavniki Vatikana msgr. Agostino Casaroli in predstavniki vlade SFRJ Milutin Morača podpisala protokol o obnovitvi medsebojnih zvez.

Ljubljansko Delo je objavilo poročilo o podpisu tega protokola, ki ga je prejelo iz Beograda v nedeljo, dne 26. junija t. l., na strani 2 in se glasi takole:

Beograd, 25. junija. — Tu so danes dopolnile predstavniki vlade SFRJ in Svete stolice podpisali protokol o pogovorih med predstavniki vlade Socialistične federativne republike Jugoslavije in predstavniki Svete stolice. Tekst protokola se glasi:

Zato, da bi se odnosi med Socialistično federativno republiko Jugoslavijo in katoliško cerkvijo uredili, so se predstavniki vlade Socialistične federativne republike Jugoslavije in Svete stolice pogovarjali v Rimu od 26. junija do 7. julija 1964, v Beogradu od 15. do 23. januarja in od 29. maja do 8. junija 1965 ter ponovno v Rimu od 18. do 25. aprila 1966.

I.

V splošnem okviru vprašanj, ki so bila predmet pogovorov, so predstavniki vlade SFRJ izrazili naslednja stališča jugoslovanske vlade:

1. Načela, na katerih je v SFRJ zasnovana ureditev pravnega položaja verskih skupnosti in ki jih zagotavlja Ustava in zakoni SFRJ, so: svoboda vesti in svoboda vere; ločitev cerkve od države; enakost in enakopravnost vseh verskih skupnosti; enakost pravic in dolžnosti vseh državljanov, ne glede na vero in izpovedovanje vere; svoboda ustanavljanja verskih skupnosti; priznanje svojstva pravne osebe verskim skupnostim.

Vlada SFRJ zagotavlja katoliški cerkvi v Jugoslaviji v okviru teh načel, svobodno opravljanje verskih zadev in verskih obredov.

Pristojni organi družbeno-političnih skupnosti (občina, okraj, pokrajina, republika, federacija) zagotavljajo vsem državljanom, brez kakršnih koli razlik,

Danes ves svet vre. Vse kipi v prehodnem vrenju. Vse išče rešitve in protinaravnega prisilnega lopčaja: tako iz vzhodnega kot iz zahodnega materializma. Slovenija ni v tem izjema. Tudi v njej se poraja zavest enakovrednosti in želja po svobodi; brez svobode je človeško življenje brezsmiselno. Iz tega bi sledilo, da obstoj naroda, ki je brez svobode, nima pravega pomena. Ta zavest je v zadnjih časih tako močna, da podira od oblasti postavljene jezove. Pojavljajo se primeri, ki to dokazujejo. A kljub temu se duhovna krvavitve nadaljuje.

Gradimo Slovenijo, mi v zdomstvu v slogi in vztrajnosti; v domovini pa oni, ki še ljubijo resnico. Gradimo jo že sedaj, da bomo, ko pride čas, vredni tiste svobode, za katero se slovenski narod bori in za katero krvavi že poldrugo tisočletje. On pa nam bodi v pomoč!

(Mladinska vez, 1966, št. 5)

jih pa premišljuje, če je vse to: da plašat tisočaka, da se izkriži na tekmi. In če ni vse, mar ljudje ravno ob tem ne pozabljajo na tisto drugo, mar niso vse te tekme s polnimi tribunami pa vsa ta poplava teh X-100 in kriminalk samo ventil, v katerem ljudje sproščajo vse tisto, kar jim ostane v njihovem boju za kruh. Kakor tista prastara zgodba, saj jo poznate: Panem et circenses. Seveda, danes v novi obliki — več kruha in več iger.

In tako sem izgubljal v sebi eno oporno točko za drugo, se umikal z ene barikade na drugo. Zadnje sem izgubil takrat, ko sem v nekem javnem lokalni slučajno naletel na širšo družbo mladih ljudi, sproščenih in razigranih. Ne da bi jih hotel poslušati, sem mehanično razpoznaval besede, ki so mi udarjale na ušesa. Ne spomnim se jih in nočem se jih spomniti, toda tudi zamolkati jih ne morem. Mladi fantje, med njimi tudi troje deklet, so govorili o čudovitih polletnih počitnicah neke na morju. O čudoviti vili, ki je last Izvršnega sveta in o še čudovitejših zabavah, ki so jih prirejali v njej. O več vilah in še več zabavah.

Pogovor se je zaključeval v načrtih za zimske počitnice. Nekje, kjer bodo dostopna smučišča. V vili, ki je, vsaj kolikor sem jih razumel, last Izvršnega sveta. Mislim, da posameznih besed, ki so mi udarjale na ušesa, nisem povsem dobro razumel, zato sem jih tudi pozabil, čeprav sem vedel, da je to pravzaprav izdajstvo samega sebe.

Toda zadnja bariera je padla in tu se problem šele začne. Ostalega vam ne bom opisoval. Mogoče je že kdo od vas kdaj občutil popolno praznoto in odsotnost vsega tistega, kar bi lahko spraševal. Kar bi ljubil, ali v kar bi veroval. Verjetno se je kdo od vas že kdaj počutil tako tuje sebi, tako lažnega in zlaganega, da je vse, kar se je dogajalo okrog njega in kar je sprejemal

njegov drugi jaz, poskušal dojemati kakor igro, kot nekaj kar se je dogajalo na odru in je laž in bo minulo in s tem bo prešla praznota in utrujenost in nesmiselnost.

Toda nesmiselnost ni minevala, temveč se je porajalo vedno več. Nepravilnosti, zmote, zlorabe, izdajstva, veze in poznavstva, blišč in beda naših lastnih misli, hotenj, obljub, dejanj in ciljev. Roko na srce — kdo od vas ne pozna vsaj petih ljudi na odgovornih družbenih položajih, v katerih brezmadežnost močno (in v štirih primerih upravičeno) dvomi?

V boga nisem nikdar verjel, čeprav zavidam tistim, ki vanj lahko verjamejo. Moja edina vera je bila povsem drugačna. Verjel sem v tisto, kar smo imenovali takrat „naša slavna preteklost“. Verjel sem v tisto, kar smo imenovali „iskanje“ ali sedanjost in v tisto, kar smo imenovali „naša bodočnost“.

Danes v to ne verjamem več. Ne verjamem v družbo, ki jo po vsej sili hočemo imenovati socialistično. Na svoja vprašanja ne zahtevam več vaših odgovorov, temveč zahtevam pravico, da si jih sam poiščem in da mi jih pustite. To je vse.

P. S. Pisma verjetno ne boste objavili, čeprav sem prepričan, da s svojimi težavami nisem edini izmed tistih, ki so bili rojeni prve dni po vojni. Naša generacija je verjetno res generacija jeznih mladeničev, huliganov, beatnikov in obupancev. Verjetno tudi takih, ki so sprijaznjeni s tem, kar je. Jaz nisem. Mogoče sem egoist, ker vas postavljam pred odločitev, da me sprejmete ali zavrnete, da moje pismo vržete v koš ali objavite — da z zamahom roke odpravite človeka ali tvegate, da se nad uredništvom in listom izvajajo sankcije, ker objavljate članke, ki v list ne spadajo, kakor verjetno res ne spada to odrpito pismo.

delovali v akciji te vrste na škodo SFRJ in smatrala za potrebno, da Sveto stoličo na takšne primere opozori, je v skladu s tem Sveta stolica pripravljena proučiti ta opozorila zaradi podvzemanja postopkov in morebitnih ustreznih ukrepov, ki jih za takšne primere predvideva kanonsko pravo.

Vlada SFRJ — ostajajoč pri zahtevah, ki jih je s svoje strani izrazila med pogovori v zvezi s popolno ureditvijo odnosov med katoliško cerkvijo in SFRJ — je sprejela na znanje izjave o stališčih Svete stolice, ki so navedene v 1. in 2. točki.

III.

Obe strani izražata pripravljenost, da se tudi v prihodnje, kadarkoli hosta smatrali za potrebno, medsebojno posvetojeta o vseh vprašanjih, ki so pomembna za odnose med SFRJ in katoliško cerkvijo.

Vlada SFRJ je pripravljena, zato da se olajšajo nadaljnji medsebojni stiki, omogočiti bivanje apostolskemu delegatu v Beogradu, ki bi imel hkrati tudi funkcijo odposlanca pri isti vladi, s tem da si s svoje strani zadrži pravice določiti svojega odposlanca pri Sveti stolici.

Sveta stolica je s svoje strani pripravljena sprejeti odposlanca vlade SFRJ in poslati v Beograd apostolskega delegata.

Objavljamo to besedilo protokola zaenkrat brez posebnega komentarja. Poznavalci komunizma pa bodo gotovo postali pozorni, da Titova vlada podl tako pogosto uporablja besede: svoboda vere, svoboda ustanavljanja verskih skupnosti, svobodno upravljanje verskih zadev, svoboda izpovedovanja vere, enakost in enakopravnost, itd. Doslej so te besede pomenile čisto drugačno svobodo in enakopravnost, kakor jo pojmuje zares svobodni ljudje. Svoboda v komunistični terminologiji je popolna in vsestranska pokorščina in podreditve komunistični partiji. Nedaleč od tega je tudi pojem komunistične enakopravnosti.

Razvoj bo pokazal, in to kmalu, ali je ta protokol s komunistične strani le taktična poteza in je v bistvu ostalo pri starem ali je kaj več.

Razstava Bare Remec

Nenadoma, nepričakovano smo zvedeli — največ šele po sporočilu v Svoobodni Sloveniji —, da pripravlja Bara Remec, naša ves čas svojega bivanja v izseljenstvu najodličnejša umetnica, po daljšem času spet svojo slikarsko razstavo, tokrat v vodni dvorani galerije Van Kietel na Floridi 659 v prestolnici. Z velikim zanimanjem in radovednim pričakovanjem smo šli k začetku te razstave, ki je bila v ponedeljek, 2. junija, letos zvečer in našli na razstavišču že odlično publiko, največ Slovencev, potem Hrvatov in tudi dosti Argentinec, ki so obkrožali našo umetnico. Razni obiskovalci razstave so poklonili Bari Remec bogate sopke cvetja, ki je povzdignilo že bogato opremo razstavljenih slik, katerih visi na razstavi triindvajset, tako da je dvorana ravno prav z njimi napolnjena.

Ker umetnica redkokdaj biva v Buenos Airesu sinkajo v večni leta ali na jugu ali na severu argentinskih Andov, smo radovedno pogledali, katere kraje in ljudi je za to razstavo zbrala in ugotovili, da so kraji in ljudje, pa tudi naslikane živali menda vsi iz zadnjih let iz severnih Andov. Nadalje smo takoj pogledali, s kakšno novostjo je hotela slikarica obiskovalce presenetiti, pa smo videli, da ni v slikah nobenih stilnih novosti, morda le kakšne tehnične, a v vseh delih je velika kvaliteta in dognanost. Navadno se namreč umetniki odločijo za razstavo, kadar so se domislili kakšne stiline ali izredne tehnične revolucije in pokažejo umetnine, ki so še v stadiju teh novotarij. Kot rečeno, je na razstavi ge. Bare Remec že vse dognano.

Tako je umetnica tudi na tej razstavi posebna mojstrica kompozicije, tako oseb in drugih predmetov, kakor tudi različnih barv. Ko z očmi greletis razstavljene slike, med drugimi skupine oseb in se potem ustaviš na lamah — menda imajo številko 14 — se začuden vprašaš, kako ploskovito je vse delano na tej sliki 14, dočim so bile skupine vendar nekam trodimenzionalno modelirane. Ko greš spet gledat te skupine oseb, vidiš, da niso nič bolj modelirane in da ti je prvi vtis plastičnih oseb vzbudila zgolj premišljena kompozicija in kolikor toliko realistično podane barve. Barvno so nekatere slike res zelo pestre, živahne, a drugi listi so delani s tušem in imajo enobarvno nerealistično ozadje. To je spet posebna spretnost slikarke, kajti to enobarvno ozadje včasih ni povsod enako močno. Ne da bi hotela slikarica s tem drobljenjem barve kaj pokazati, ampak to je njen prirojeni čut za barvno kompozicijo.

Bara Remec slika dosledno predmetno. Na prejšnjih njenih razstavah smo videli včasih kaj abstraktnega, a vedno je povedala, da je to abstrakcija našla v naravi in jo prerisala. Njen sedanjí svet upodobitev je južnoameriški svet njegovih prebivalcev, njihovega dela in

živali, ki tam z Indijanci živijo, ne v zadnji vrsti tudi njihovo umetnostno ustvarjanje, bodisi v arhitekturi, bodisi v keramiki ali slikani ornamentiki. Vsega tega v Buenos Airesu ne bi mogla naslikati, zato mora slikati pri viru. In ker slika predmetno, bi razstavljene umetnine razdelili v predvsem snovne skupine, stilistične in tehnične posebnosti so tu le podrejene.

V eno skupino bi uvrstil tiste slike, ki predstavljajo po več ljudi, Indijancev, vzemimo po eno rodbino ali drugačno družbo. Sem bi spadale slike 6, 7, 10, 18 in 19. Na sliki 6 se odpravljajo indijanska družba, recimo ji rodbina, v hribe in ima za pot v hribe pri sebi tudi lame. Ta slika je v okraštih tonih. Pri sliki 7 je rodbina prav posebno navezana na lamo, ki je dala sliki tudi naslov. Slika 10 kaže osamljene, zapuščene Indijance, ki imajo med seboj samo eno žival. Slika 18 je zelo barvita, slika 19 pa ima v sredi spredaj rdeče oblečenega fantiča, ozadje pa je olivno zeleno; to barvno sestavo smo opazili že na slikaričini prvi tukajšnji razstavi pri Antuju.

V drugo skupino bi uvrstil tiste slike, kjer je ploskovitost bolj očitna, postavim sliki 9 in 14. Pri sliki 9 je vsa slika poslikana v vodoravnih črtah pončevega blaga, vanje pa je vrisan mož z otrokom na rami. Pri sliki 14 pa so lame naslikane s tušem pred modrim ozadjem.

Posebna skupina so štiri Tilcare, med njimi ena (3) imenovana Jutro v Tilcari. Po večini so to podobe tamošnjih Indijancev, živali in hiš. Zanimivo je, kako je tukaj ustvarjen prostor s samo perspektivno pomanjšavo in koti stavb, ne da bi slikarica poudarjala sončne in senčne plati. Ne zaradi podobne ploskovitosti, pač pa zaradi bližnjega krajevnega okolja na tem mestu omenjam še št. 17: Purmamarco, ki kaže panoramo hribov v vseh njihovih barvnih odtinkih, a brez zračne perspektive. Spomnila nas je ta slika svoječasnih slikaričin gorskih podob iz Južnih Andov.

Kmalu pri vходу visita sliki 2 in 5, ki očitujeta neko nerealno risbo, kar še povečava naknadna risba s trdim lesom v že nanešeni barvni plasti. Vsekakor je to ekspresiven moment, ki je znan pri Bari Remec že dolgo časa. V ekspresivno skupino slikaričin del bi uvrstil tudi sliko 8, imenovano simfonija, kar že nakazuje neko višjo snov: skupina v črno oblečenih oseb z rumenimi, zelenimi in rdečimi črtami navpično oživiljenimi. Tudi št. 1 spada nekako v to skupino.

Če sta druga in četrta skupina vsaj deloma tudi stilno posebni, je pa zadnja skupina spet povsem predmetno, snovno obeležena. So to nekakšne socialne teme, kot vzemimo št. 4 Mrtvo življenje, že drugod omenjena št. 10 in do neke mere tudi 16 El collar.

Naša nova povest

Z današnjo številko začetja izhajati v našem tedniku povest TROP BREZ ZVONCEV, ki jo je spisal pred kratkim umrl pisatelj Janez JALEN. S tem hoče Svobodna Slovenija počastiti spomin najbolj branega slovenskega ljudskega pisatelja zadnjih desetletij, obenem pa dati svojim bralcem najlepšo podobo slovenskega življenja v planinah, v Triglavskem pogorju. Starejšim, ki so te planine sami doživljali, naj povest obudi spomine na njihovo mladost, mlajšim pa, ki so se rodili in zrastle v tej pampski nižini, ki ne pozna niti klancev, kaj šele hribov in gora, planin pa še celo ne, dokler jih ne gredo gledat — v Córdoba, Mendoza ali Bariloche, pa naj riše zanje eksotično življenje naših planinskih idil in lepote in naj jim mudi misel in sklep, da bo nekoč pač treba obiskati „ta mali in lepi svet njihovih očetov“. Po Očarju Marku je Trop brez zvoncev ena najsočnejših Jalenovih povesti. Prvič je izšla v Finžgarjevi Mladiki, potem pa je imela čast, da je odprla Slovencevo knjižnico kot knjiga št. 1, pač zato, ker so izdajatelji bili prepričani, da bo uspela. In izšla je takoj v deset in deset tisočih, kar je bil tedaj gotovo triumf slovenske knjige! Ta planinska zgodba o planšarskem življenju v bolinjskih in triglavskih gorah, pa borba, ki jo bide zapriseženi lovci med ljubeznijo do dekleta in dolžnostjo do njegovega očeta, divjega tovača, je že sama po sebi napeta. Toda, kar daje vrednost in lepoto povesti, je njeno držanje planinske idilike in njen živalski svet: lov na gamse, ta „trop brez zvoncev“, ki je edinstven v slovenski književnosti. Prepričani smo, da bo povest ugajala vsem bralcem in bo vzbujala hvaležen spomin na pokojnega pisatelja.

Planinstvo 1966

Ze smo dobili v Bariločah prvi sneg, sredni junija je posteno zamelelo in ob topi peci unajajo misli nazaj v preteklo gornsko sezono, ki je zasenčila slovensko planinstvo z žalnim pajčolanom.

Tronadorska nesreča je na podoben način prizadela majšo plezaisko generacijo kot svoje dni Tončkova smrt vse nas, ki se danes že lahko uvrstimo v starejši rod. Sicer pa je seveda med obema dogodkoma dosti razlik. Če se je Tonček ponesrečil pri poskusu na težko, še nepremagano goro, na prehodu, za katerega sta tako Schmoll kot on dobro vedela, da je nevaren, je vendar moč govoriti o tveganju in laik bi si mogel privoščiti, da bi tarna nad nepremišljenostjo. Argentinski vrh Tronadorja pa za Tomaža prav gotovo ni bil težak in za Vivoda ob izkušnejšem tovarišu povsem dostopen. Žal pa sta slučajnost in nepreračunljivost pokazali svojo moč kot pred dvanajstimi leti. Vremenske spremembe, kot je tisti usodni dan zajela Tronador, ni vedno lahko predvi-

Neomnjenih slik ne bo težko uvrstiti v eno ali drugo skupino.

Pri natančnejšem pregledu slik moramo ugotoviti enotno stilno gledanje umetnice, ki je kompozicijsko urejena, a v podajanju predmetov ploskovita in linearna, prostor nakazuje samo po velikosti predmetov v njem. Barve so samo mestoma realistične, večkrat zgolj kompozicijsko ubrane in simbolične. Že izbira okolja priča o veliki socialni osnovi slikaričinega dela, ki se deloma kaže še v posebnih prizorih, kar je pri umetnici, ki je šla pred dvajsetimi leti skozi trpljenje begunstva, nekaj naravnega. Kdo bi znal vido muerito argentinskih prebivalcev tako globoko zajeti, kot Bara Remec?

Marijan Marolt

Veseli dom

Učna knjiga za višje oddelke slovenskih šol. — Toronto, 1965.

Je to, mislim, druga učna knjiga po vojne emigracije, ki je izšla tostran oceana. (Prva je Naša beseda, Buenos Aires 1961.) Ima 224 strani s sledečimi poglavji: Prvi del, Drugi del, Zemljepis Slovenije, Zgodovina Slovencev in Slovnica. Kazalo na koncu knjige ima še Seznam slik in podob ter Obrazi pisateljev in slavnih mož.

Kakor pravi podnaslov, je knjiga namenjena višjim oddelkom slovenskih šol. Razdelitev oddelkov v Kanadi, kjer je knjiga izšla, mi ni znana. Po opombi pri poglavjih Zemljepis Slovenije (str. 131 in Zgodovina Slovencev (str. 141) sodim, da spadajo v nižje oddelke 1., 2. in 3. razred; od 4. razreda dalje so višji oddelki. Tedaj bi učna knjiga Veseli dom vsebovala učno tvarino za otroke od 4. razreda dalje. Pa me prav tisti dve Opombi tudi motita: morda spada 3. razred tudi med višje oddelke? Tako bi potem prej imenovani Prvi del z odgovarjajočo zemljepisno in zgodovinsko snovjo ter odgovarjajočo slovnico vseboval tvarino za 3. razred, Drugi del ter ostala snov višjim razredom.

Gotovo je, da razredi slovenskih šol v izseljenstvu ne odgovarjajo tistim, ki smo jih bili vajeni doma. Tu se je treba ravnati pri pouku prilikam in razmeram, ki so nam na razpolago. Prav zaradi tega naj bi bile učne knjige temu primerne.

Prvi del je predvsem vzgojne vsebine. (Mimogrede: Molitev s pete strani spada brez dvoma v učno knjigo za nižje oddelke slovenskih šol!) Prične se s sestavkom Letni časi, ki se potem tu in tam pokažejo še v kakšni pesmi ali

sestavku v zvezi s cerkvenim letom. Morda bi knjigi ne škodovalo, ko bi imela nekaj več zadevnih sestavkov. Istega mnenja sem tudi glede člankov verske vsebine in cerkvenega leta: več naj bi jih bilo! Sledijo si berila in pesmi vzgojne vsebine, o lepem in pravilnem obnašanju, o človeškem telesu in njega snagi ter skrbi za zdravje. Vmes nič koliko beril te in one vrste — novejših, pa tudi starejših pisateljev. Slednja so najboljša. Pregovorov, raztresenih med sestavki je mnogo, mnogo. Pa še tu in tam kaj za šalo in smeh.

Branja ima Prvi del veliko. Ako bi bil sestavljalec malo izbiričen, bi lahko brez škode izpustil ta ali oni sestavek in ga nadomestil z boljšim.

Edini, res vsebinsko povezan, je zaključni odstavek, ki govori o slovenski domovini. Sestavki so nam znani in se ponavljajo v vseh slovenskih učnih knjigah: Kunčičeva Slovenska zastava, Kako je Bog ustvaril Slovenijo (brez avtorja), Vide Jerajeva Kralj Matjaž, narodna Sava, Drava in Soča, Vide Jerajeva Večer za našo vasjo, Vilharjeva Po jezeru. Presenetilo me je Mauserjevo Domotožje, ki ga do sedaj nisem poznal. So to sestavki, ki jih bo slovenska mladina brala, dokler bo še znala brati v našem jeziku!

Tudi Lovrenc Košir je primeren. Prav je, da naša mladina ve, da je bil Slovenec tisti, ki je izumil poštno znamke. Le kako bi bilo danes brez njih?!

Drugi del učne knjige je namenjen slovenskim pesnikom, pisateljem in drugim slavnim možem.

Način prikazovanja teh mi je všeč. Primernemu sestavku (pesmi ali berilu)

sledi v drobnem tisku razlaga manj znanih besed, kar je gotovo zelo potrebno. V enakem tisku slede misli objavljenega sestavka, v slučaju potrebe tudi pojasnilo, priporočilo za primeren spis ter končno (ne povsod!) kratek življenjepis pesnika (pisatelja). Sledi še ponekod označba slovstvene oblike (povest, pravljica, basen, legenda, sonet).

Izbir slovenskih mož je dober.

Večina izbranih pesnikov in pisateljev ima v knjigi tudi svojo sliko („Obraz“, pravi kazalo). Zelo primerno, zelo potrebno. Še nam starejšim sčasoma zmedli slika, če je večkrat ne vidimo. Pogrešam pa vsaj Jenka in Kunčiča.

O posameznih sestavkih ni da bi govoril. Domala vsi so dobro izbrani in znani iz nekdanjih slovenskih Beril. Moti me pa, da sestavki tega ali onega pesnika (pisatelja) niso natiskani zaporedoma, marveč vmešani med druge in to čisto brez potrebe.

Tudi Drugi del ima mnogo pregovorov pa še raznih pesmi, ki nimajo z vsebino objavljenih slovstvenih sestavkov nobene zveze. Zdi se, da so tam samo zato, da izpolnijo prazen prostor. No, škodovalo to gotovo ne bo.

Zemljepis Slovenije je tretje poglavje učne knjige Veseli dom. Na osmih straneh nam poglavje prikaže v dvanajstih zgoščenih sestavkih zemljepisno podobo Slovenije. Sestavki so ponekod kar suhoparni, skoraj samo naštevanje, kar je v najvišjem oddelku — ko se učna knjiga samo že zgoščuje in obnavlja — še sprejemljivo. V nižjih pa bo imel učitelj (čita) dosti truda s pripravo, da bo podal snov v sprejemljivi obliki.

Nekaj pripomb. Pri sestavku Slovenska zastava bi jaz omenil tudi slovenski grb: tri zlate zvezde na modrem polju. Tako vsaj si ga predstavljamo odkar smo šli v tujino. Pri 3. sestavku

— ali poleg — bi omenil tudi meje slovenskega ozemlja v Jugoslaviji. — 5. Slovenci v tujini. Zakaj je največ Slovencev odšlo v tujino takoj po drugi svetovni vojni? Ne bi bilo nujno potrebno otrokom to razložiti in utemeljiti? Če vzbujamo v otroku ljubezen do slovenskega jezika, do naše zastave, ko opisujemo lepoto Slovenije — mar se ne bo otrok vprašal: zakaj ste pa prišli sem? — Pri opisu Dolenjske bi bilo dobro posebej omeniti Belokranjsko. Že zaradi izrazite narodne noše, ki jo imajo tam, pa raznih narodnih običajev: belokranjsko kolo, Zeleni Jurij in podobno.

Tudi Zgodovina Slovencev je obdelana v kratkih sestavkih. Kakor za sestavke o zemljepisu, velja tudi za te: ni jih veliko, pa če si jih bodo otroci zapomnili — dosti bol! Malo bolj obširno bi pač bilo treba obravnavati življenje in položaj kmeta pod graščaki — kar je le mimograde omenjeno pri sestavku o kmečkih uporih. (Pri Pregljevem članku „Tolminski puntarji...“ str. 90 bi bila tudi priložnost za to).

Ne vem, kdo je sestavil zgodovinsko snov za to knjigo. Čudno se mi pa vendar zdi, da se je sestavljalec ustavila zgodovina v letu 1918. Nič ne ve o drugi svetovni vojni, nič o trpljenju slovenskega naroda med njo, nič o komunistični revoluciji — da ne omenim dogodkov po vojni — kakor da to ne spada v slovensko zgodovino! Vendar ne bomo otrokom zakrivali dejstva, da izseljenci po drugi svetovni vojni (glej tudi članek str. 128: „Preseljevanje je še bolj naraslo...“, „Z novim valom preseljevanja po drugi svetovni vojni...“) nismo gospodarska, marveč ideološka emigracija! To mora otrok slišati, vedeti in čutiti doma, v šoli — povsod, kamor pride! Spoznati mora — seveda, na primeren način —

Nadškof dr. Josip Srebrnič umrl

Ob zaključku lista smo dobili sporočilo, da je dne 21. junija po delgi bolezní umrl škof na Krku dr. Josip Srebrnič. Pogreb je bil 23. junija. K zadnjemu počitku so ga položili v kriptostolnice na Krku.

Rajni škof dr. Srebrnič je bil rojen 2. februarja 1876 v Solkanu pri Gorici. V škofa ga je posvetil 8. decembra 1923 ted. ljubljanski škof dr. Jeglič. L. 1963 je na praznik Brezmadežne praznoval 40 letnico posvetitve za škofa. Ob tej priložnosti ga je papež Janez XXIII imenoval za naslovnega nadškofa.

druga je dosegla menda najvišjo goro v pogorju Marconi (zah. od Fitz Roya).

Vendar se je poglobljena pozornost argentinskega gornštva osredotočila v pretekli sezoni na južno steno Aconcagua. L. 1954 je močna skupina francoskih plezalcev ta nebotečni zid z velikimi težavami preplezala. Dvanajst let stena ni doživela drugega obiska. Letos pa so se lotile zahtevne naloge kar štiri ekspedicije in od teh so tri uspeli. Najprej sta prišla čez steno po dolgotrajni borbi dva Argentineca, ki sta v gornjskih krogih prav malo poznana: Aikes in Pellegrini. Potem je preplezal južno steno znani Fonrouge z avstrijskim tovarišem in nazadnje so steno napravili še Japonci. Vsekakor se ponavlja staro pravilo, da postane vsaka smer, pa če je izgledala ob prvem vzponu še tako težka, sčasoma rutina, čeprav zato seveda še ni izprehod za novince.

V Evropi se je ponesrečil naš dobri znanec, slavni francoski plezalec Lionel Terray. Tudi njega, drznega zmagovalca najvišjih in najtežjih vrhov in smeri vsega sveta, je zatekla neizprosna usoda. V domačih Alpah, kjer sta z mladim tovarišem plezala zanimiv plezalski problem, je zgrmel Terray s spremljevalcem vred v čisto lahki steni, potem ko sta skrajno težko poč z izdelano tehniko premagala.

V. Arko

ALI IMATE NAJLEPSI

slovenski knjigi, ki vzbujata vsesplošno zanimanje med izseljenci v Ameriki, v Evropi, pa tudi v domovini? To sta Zbornik Sv. Slovenije 1966

(416 strani s številnimi ilustracijami) in

Nevidna fronta SPOMINI VLADIMIRJA VAUHNKA

(445 strani — tudi ilustrirana) Cena Zborniku je 1000 pesov, Spominom pa 800 vezani in 700 pesov broširani. Dobite jih v Slovenski hiši, v vseh Domovih in pri poverjenikih Sv. Slovenije. Po naročilu odpošlje po pošti uprava Svob. Slovenije knjigi v katero koli državo.

dejstva, ki so nas primorala, da smo danes tu in ne doma! Ni to nobeno „političarstvo“, zagrizenost ali kakor hočemo že temu reči, marveč čisto preprosta ugotovitev: ne odnehamo od tega, zaradi česar smo tu!

Zadnje poglavje knjige zavzema Slovlnica. Sestavljena je, kakor smo jo bili vajeni v učbenikih doma. Je obširna. Mislim, da preveč in da jo bo težko obdelati. Dobro bi bilo, ko bi (kakor pri zemljepisu in zgodovini) označili posamezne oddelke snovi z zvezdicami (eno in dvema) in tako ločili snov za posamezne oddelke — seveda, v kolikor je to možno. Sicer bo pa moral itak učitelj (ica) izbirati snov za ta ali oni oddelke.

Lep in hvalevreden je Dodatek o branju in pisanju. Zlasti o branju. Koliko lepih misli in koristnih nasvetov je v njem. Potrebno bi bilo, da bi si otroci vse te nasvete vtisnili v spomin — in se po njih ravnali. Koliko več bi imeli tedaj otroci od branja, kako bi bogatili svojega duha in plemenitili svoje srce! Navodila za pisanje so — dasi že iz predvojnih knjig znana — tudi zelo potrebna in koristna. Isto velja tudi za navodila v pismih. Ta Dodatek mi v resnici ugaja!

Veseli dom je namenjen slovenskim šolam v Kanadi (morda tudi v USA in kje drugje). Tistim šolam, ki so si jih organizirali Slovenci, ki so prišli v Kanado iz taborišč v Evropi po drugi svetovni vojni (glej str. 128). Lepo bi bilo, ko bi bilo to kje bolj vidno nakazano. Da je to pravzaprav učna knjiga nove, ideološke emigracije. Pa da bi bil tu in tam tudi kak članek, ki bi to dejstvo potrjeval.

Tedaj bi knjiga gotovo veliko bolje služila svojemu namenu!

Mit

Novice iz Slovenije

Komunisti v domovini vsako večjo versko prireditve izrabljajo za zatrjevanje, da imajo v domovini posamezne vere, zlasti kat. Cerkev, popolno svobodo. To je pa samo delno res, ker je npr. kat. Cerkev v svojem delu še vedno močno omejena. Njena delavnost je namreč omejena strogo na cerkev, izven nje ji še ne dajejo svobode. Zato verouka ne morejo duhovniki poučevati, kjer bi radi, ampak samo v cerkvi, v zakristiji, ali posebni sobi, ki so jo morali v ta namen zgraditi. Prejšnje prosvetne domove in dvorane so namreč komunisti pobrali. Tako so morali npr. v ljubljanskem frančiškanskem samostanu v velikem kletnem prostoru pod knjižnico prirediti veroučno predavalnico, v kateri je prostora za 150 ljudi. V njej je verouk za odrasle, veroučna predavanja za akademike in za žene ter neveste. Kot znano so imeli ljubljanski frančiškani pred vojno veliko in lepo dvorano. To so jim pa komunisti odvzeli.

Na tak način si duhovniki pomagajo tudi drugod, da mladini in odraslim posredujejo verski nauk. Npr. v Novi Štifti na Dolenjskem so tamošnji frančiškani preuredili zapuščeno kapelico sv. Jožefa v veroučno predavalnico. Renovirani sliki sv. Jožefa so omislili nov okvir, enako tudi umetniška slika sv. Jurija in sv. Družine. Stene so obložili z leseno oblogo, uredili razsvetljavo in kurjavo. Klopč so jim poslali frančiškani z Viča.

Tudi na Kostanjevici pod Sveto Goro na Goriškem so frančiškani rešili vprašanje verskega pouka na tak način. Za veroučno učilnico so preuredili samostanski evetljenjak. Blagoslovil jo je koprski škof dr. Janez Jenko. Iz njegove izjave, da je to najlepša učilnica za verouk, je razvidno, da je takih veroučnih učilnic še več.

Tako je bilo v Titovi Jugoslaviji pred podpisom protokola o obnovitvi odnosov med sedanjo komunistično Jugoslavijo in Vatikanom. Mislimo, da tudi v novih okolnostih dosti drugače ne bo.

Tržič in francosko mesto Ste Marie aux Mines v Vogezih sta maja sklenili pobratimstvo in so zato bile v obeh krajih zadavne slavnosti. V francoskem kraju Ste Marie imajo tako kot v Tržiču predor. Kot so pri predoru v Tržiču delali francoski ujetniki, so slovenski ujetniki delali pri izgradnji predora Ste Marie med vojno. Iz Tržiča so na slavo v Francijo poslali same „zgrajene“ tovariše. Na francoske stroške so pač hoteli lepo praznovati in uživati. Francozi so jih lepo sprejeli in priredili Tržičanom v čast lepo slavnostno pobratimstvo. Ko so se tovariši vrnili domov, so javnosti seveda na široko razlagali, kako lepo so bili sprejeti in kaj vse so lepega doživeli. Popolnoma so pa zamažali, da je obsegala francoska prireditve tudi slovesno službo božjo za Tržičane in da so vsi „zgrajeni“ tovariši šli lepo v procesiji v farno cerkev ter se lahko na lastne oči prepričali, kako njihovi francoski pobratimi častijo Boga in prosijo njegove pomoči in varstva tudi za Tržičane. Tržičani

so za to točko francoskega sporeda zvečen, ko so prisli k njim francoski iz Ste Marie. Tržičski tovariši so jim na široko ljudska pripravili osiren program, ki pa je bil sestavljen tako, da francoskim spion ni bilo mogoče iti v nekeje dopolne k nekejski masi. Francozi, ki so s tem že vnaprej računali, so sami naprosili tržičskega župnika, da naj masuje zanje večerno maso, katere so se tudi vsi udeležili, poleg njim pa tudi veliko domaćinov. Tržičski župnik msgr. Viktor Zakrajšek je v pridigi francoske goste domaćinom postavil za lep zgled, kako je treba izpolnjevati cerkvene zapovedi glede obiskovanja nedeljske službe božje. V tem pogledu je bilo pobratimsko slavlje v Tržiču tudi lepa priložnost za dober pouk „zgrajenim“ in „nezgrajenim“ Tržičanom.

Kako obdavi traktorje se vprašuje v ljubljanskem dnevnem listu neki retek. Med drugim navaja: V Sloveniji ima že precej kmetov lastne traktorje, nekateri pa zdaj, ko jih že imajo, niso zadovoljni z njimi. Zdi se jim, da je občinski davek od traktorjev določen preveč enostransko. V nekaterih občinah ni treba od traktorja, ki nima več kot 20 konjskih moči, plačati nobenega davka. Če ima večjo moč, pa je treba plačati za vsako konjsko moč po 40, 50 ali celo 100 novih dinarjev davka. Večina traktorjev, ki so jih kmetje kupili od kmetijskih organizacij, je močno izrabljenih. Tudi uvozili so običajno le stare traktorje, ki so jih dobili poceni. Ali naj zasebni lastniki starih „močnejših“ traktorjev prodajo svoje stroje „Odpadu“, da jim ne bo treba plačevati več davka, kot jim bodo traktorji koristili, se upravičeno vprašuje gornji interpellant.

Izigravanje predpisov. V Ajdovščini so predpise o ponovni volitvi vodilnih moči povsod prilagajali dosedanjim direktorjem. V vseh razpisih enajstih delovnih organizacij so bile zahteve po izobrazbi in praksi v velikem nesorazmerju. V razpisih so se zadovoljevali že z nepopolno srednjo šolo, obenem pa zahtevali po najmanj osem let praks v stroki in to večji del na vodilnih delovnih mestih. S tem so praktično zaprl vrata mladim strokovnjakom. Ob dosedanjih direktorjih se niso hoteli prijavljati na razpise tudi drugi delavci, predvsem zaradi bojazni pred zamernimi in posledicami. V nekaterih podjetjih so se o reelekciji celo bali govoriti, ker jo prizadeti pojmujejo kot način boja med generacijami. Večina direktorjev ne bi mogla zaradi strokovne nesposobnosti razvijati drugih del v podjetjih.

O procesu proti ljubljanskemu študentu Vladimirju Gajšku zaradi njegove sramotilne pesmi o Sv. Trojici ter o njegovi pogojni obsodbi „zaradi širjenja verske nestrpnosti“ smo poročali. Tudi o ogorčenju, ki ga je obsodba komunističnega pesnika povzročila pri komunistih, ki so se dvignili čes, da je Cerkev „znova začela dvigati glavo“.

Obsojeni študent Gajšek se je proti obsodbi okrajnega sodišča pritožil na vrhovno sodišče, ki je sodbo razveljavilo ter vso zadevo vrnilo na okrajno

sodišče, kjer je bila nato nova razprava. Tokrat je pa isto sodišče, ki je prej ugotovilo, da je Gajšek z navedeno pesmijo širil versko nestrpnost, ter ga je zaradi tega pogojno tudi obsodilo na eno leto, prišlo do spoznanja, da Gajšek s pesmijo o Sv. Trojici ni širil verske mrznje in ga je zato oprostilo. V utelejitvi svoje oprostilne razsodbe sodišče navaja, da svoboda verskega izpovedovanja velja tudi za brezbožce. Državljec je znova zahteval obsodbo Vladimirja Gajška, sodišče pa njegovega predloga ni upoštevalo.

V kinu v Siskin v Ljubljani že več let predvajajo samo kriminalne in kavaoske filme, v katerih je čim več pretepanja in klanja. Junaki z noži in revolverji. Ljudje so ogorčeni, ker mladina od 11 do 14 leta hodi te filme gledati tudi po trikrat. Temu primerno je zato tudi zadržanje, obnašanje in nastopanje te mladine. Javnost zahteva, da vodstvo kina zboljša kvaliteto filmov.

V Ljubljani sta umrla: Tajnik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Anton Menik. Dočakal je 77 let. Bil je na akademiji predstojnik razreda za prirodoslovne vede in njenega geografskega instituta, napisal veliko geografskih znanstvenih del ter štirideset let deloval na univerzi, na kateri je razvil katedro in geografski inštitut. Dne 19. junija je pa v novomeški bolnišnici umrl v 59 letu starosti slovenski skladatelj Marijan Kozina. Življenjski dnevi so se mu iztekli tri tedne po vrnitvi iz Prage, kjer so v tamošnjem Narodnem divadiu uprizorili njegovo opero Ekvinočij. Poleg omenjene opere Ekvinočij je napisal še več drugih glasbenih del ter glasbo za več filmov. Znana je njegova kantata Lepa Vida. Umrl je za rakom.

V Ljubljani so imeli 19. junija ob 5 uri in 12 minut potres zmerne jakosti, ki pa ni povzročil nobene škode.

Umrli so v Ljubljani: Vinko Mrak, pekovski obratovodja v p., Amalija Pogacnik roj. Povše, vdova po šefu primariju, Anton Novak, analitič časov pri Avtomontaži. Ursula Ogris, upok. Tob. tovarne, Ivan Tomlin, upok., Ivan Tomc, upok., Rihard Šimnovec, laborant v p., Bogumil Gartus, kapetan, farmacevt magister, Mici Cimulini, roj. Paulin, Marija Kibic roj. Juriša, Adolfina Vodeb roj. Pretnar, Nada Muražova roj. Beyer, prof. baleta, Matilda Pečnik roj. Medven, Katarina Wolmuth roj. Matič, Karel Klopčič, žel. upok., Janko Terček, upok., Marija Štrajnar roj. Starič, Marija Kores roj. Krašovec, Franc Rupar, strojni ključavničar, dr. Janez Presl, kirurg, ing. Stanislav Peruzzi, prof. Tehnične srednje šole v p., Marija Jurca roj. Fetič, Leopoldina Kump, strok. učiteljica v p., Frančiška Morel roj. Bajec, Berta Verbič roj. Buchta, Marjeta Meglič roj. Šeme, Anton Makuc, major vet. službe v p., Franjo Volčič, Angela Stante roj. Selan in Franc Vrhunc v Predvoru, Vinko Koščak v Domžalah, Amalija Pirkar v Ribnici na Dol., Helena Knebel roj. Šnabl v St. Petru pri Gorici, Angela Heutmann roj. Tory v Trbovljah, Karolina Doljak roj. Brčar v Sežani, Jože Cerkenik, mesar v p. v Kozini, Marija Stražar, komercialistka v Kumpolju, Maksa Kukenberg roj. Levrek v Brežicah, Lovro Čepin v Borovnici, Stefan Seljak v Jagrašah, Slavka Kopinc roj. Grabner v Dobovi, Rupert Šembrek, rudarski inženir v Trbovljah in Marjeta Lukančič, upok. v Škodji Loki.

SLOVENC V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Lisica in grozdje

V soboto, 2. junija, je Slovensko gledališče v Buenos Airesu (SGBA) dalo na oder premiero komedije brazilskega avtorja G. Figueireda Lisica in grozdje. Delo, ki je v španskem prevodu doseglo v Buenos Airesu nad 400 predstav, je zanj za slovenski oder reziral G. Stanko Jerebič.

Igra — namenjena odraslim — je s številnimi satiricnimi scenami napolnena dvorano s smehom živalezni gledalci so tako ob posameznih dejanjih kakor predvsem ob zaključku naglavnih igravcev z navdušenimi ploskanjem.

V interpretaciji vlog tega izredno uspelega dela so nastopili Frido Bežnik (Lisop), Maks Borstnik (filozof Ksanatos), Pavči Maček-Miletova (njegova žena), Marija Kutnar-Jeločnikova (suznija Melita), Tine Debeljak ml. (stotnik) ter v vlogi velikan Abesinca „čisto ta pravi zamorec“ J. A. Casares kot gost ter podali igro tako, da je res — kakor piše „Gledališki list“, ki je ob tej uprizoritvi pričel izhajati — „napolnila dvorano s smehom, srca in glave poslušalcev pa z resnimi občutki ter mislimi“.

O režiji, igranju ter sceni (arh. Marijan Miletoz) bomo v prihodnji številki prinesli strokovno poročilo.

Lisica in grozdje, ki ga je SGBA ponovilo v nedeljo, 3. julija, bo v tretje (in zadnjič) uprizorjeno v soboto, 9. julija ob 20 na oderu Slovenske hiše. Ogled te predstave toplo priporočamo.

Shod mladenc in naraščajnic v Slovenski vasi: Vesela pesem mladenc in naraščajnic iz San Martina, San Justa in Ramos Mejia se je razlegala po omnibusu, ki nas je vozil v nedeljo v jutranjih urah v Lanús. Tam so se nam pridružile še mladenke iz Moróna in Lanusa. Bilo nas je 95.

Sveta maša v prijazni cerkvi, še pesem Mariji v čast in že smo bile na igrišču. Prilegel se je topel čaj in prigrizek, potem pa takoj k igram. Tekmovanja, skok čez klop, padec v travo — nič ne de, ko je pa tako lepo, ko si sije sonce in uživamo dober zrak. Opoldne malo odmora, potem pa zopet igre in tekmovanja. Ob 15 so nas povabili v lepo okrašeno dvorano. Mladence iz Lanusa so pripravile pravo akademijo. Na oderu so se vrstili šaljivi prizori, petje, telovadba, folklorni plesi, simbolične vaje. Z obudovanjem smo spremljale pester program, ki smo ga zaključile s svojo himno „Pogum“.

Sedele smo pri pogrnjenih mizah in se gostile s čajem in dobrotami, ki so jih pripravile skrbne mamice mladenc iz Lanusa. Vsem: našim voditeljicam, gospem in gospodičam, Slovenskemu domu v Lanusu in mladenkam se zahvalimo, da smo preživele tako lep dan.

SDO je imela v nedeljo, 3. julija, svoj redni zvezni sestanek, na katerem je predavala gđ. dr. Mojca Grzetič o anatomiji in fiziologiji. Ker je bila snov obširna, smo razdelile program na dva dela: zjutraj je bilo predavanje, po skupnem kosilu pa razgovor. Vesele smo bile lepe udeležbe in se zahvalimo dr. Mojci, da je pripomogla k izpolnitvi našega obzora in k večji povezanosti.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Dvajsetletnica mature

V ponedeljek, 20. junija, so se zbrali v Slovenski hiši v Buenos Airesu bivši študentje, ki so leta 1946 na begunski gimnaziji v Serviglianu (Italija) polagali redno maturo, da proslavijo dvajset let od tistega dneva „zrelosti“ in da se spet srečajo med seboj, si stisnejo roke, obudijo spomine na tedanje nepozabne ure in da si pogledajo iz lica v lice ter ugotovijo „kdo je kdo“.

Slavje je začelo z zahvalno mašo, ki jo je daroval msgr. Anton Orehar in pri kateri sta mu stregla tedanja maturanta cc. gg. Milan Povše in Tone Skulj.

Nato je sledila skrbno pripravljena večerja v družabnih prostorih Slovenske hiše.

Ves večer je potekel v priskrbi domačnosti, ki so mu pa dali slavnostni sijaj slovenski šopki na prsih vseh navzočih. Bilo je mnogo dobre volje, iskrene besede in veselja, lepo zapete slovenske pesmi, predvsem pa kopica obujenih spominov iz tistih gimnazijskih ur pred dvajsetimi leti, ki le niso bile tako nepomembne in brez sadu, kakor bi to kdo mislil. Marsikaj so mogli ti študentje koristno uporabiti pri svojih nadaljnjih študijah in danes, kjerkoli so razkropljeni po Evropi, severni in južni Ameriki, branijo naše skupne narodne in verske vrednote.

Od bivših maturantov so bili navzoči: Ahčin Jure, Kovač Katica, Kovač Marjana por. Batagelj, Kožar Stane, Kramar Radojca por. Sušterski, Marolt Joža vd. Marin, Povše Milan, Prijatelj Kristina por. Breznikar, Skulj Tone in Terčič Remigij. Od profesorjev pa so se udeležili večera: ravnatelj Ivan Prijatelj, razrednik Jože Osana, msgr. Anton Orehar, dr. Jože Krivec, Alojzij Geržinič, Janez Perharič in Jože Omahna; pismeno opravičilo in voščila večeru je poslal France Golob.

Osebnosti

Mašniško posvečenje. V sredo, dne 6. julija, ob 5 popoldne je bil v cerkvi Marije Pomočnice v Don Bosco posvečen duhovnik a. c. g. Vencelj Vodnik iz škofije Río Gallegos. Novomasknik bo daroval svojo prvo daritev Bogu v nedeljo, 10. julija, ob 11 popoldne v cerkvi Marije Pomočnice kristjanov v R. Mejil.

Družinska sreča. V družini Doriana Helerja in njegove žene ga. Slavke roj. Bavčar se je rodil sinček. Iskreno čestitamo!

ADROGUE

Novice iz Škofovega zavoda

Kakor sem zadnjič objubil, se spet oglasam iz našega Zavoda v Adroguetu, da boste dobili vsaj majhen vtis o zavodskem življenju. To pot poročam v glavnem o športnem udejstvovanju zavodarjev. Na državni praznik 25. maja so prvošolci odigrali kar zanimivo nogometno tekmo, višješolci pa tekmo trojč v odbojki. Prvo mesto je zasedla trojka Miha Stariha, Janez Pinter in Gregor Batagelj. Zvečer smo imeli pa kar celo filmsko predstavo. Videli smo dva komična filma, v prvem sta imela glavno vlogo Laurel in Hardy (Debeli in Suhli), v filmu „Nič več Indijancev“ pa Abbot in Costello. Tretji film pod kasteljskim naslovom „El auzar golpe de los desconocidos de siempre“ je bil zelo zanimiv.

(Nadaljevanje na str. 5.)

Praznik slovenske pesmi — Gallusov koncert

Slomškov dom je v nedeljo, 26. junija popoldne organiziral v dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu koncert, ki je nosil ime — praznik slovenske pesmi in katerega dobiček je bil namenjen gradnji Slomškovega doma. Dvorana je bila polno zasedena, kakor je le redkokdaj ob prireditvah umetniškega programa in med prisotnimi smo opazili velike ljubitelje slovenske pesmi, muzike ter tudi osebe, ki so iz Slovenije trenutno na obisku pri sorodnikih v Buenos Airesu. Ena je celo navdušeno izjavila, da je med zborom mnogo mladine, ki je lepo pela o Triglavu, čeprav ga ni še nikdar videla...

Med občinstvom je bilo mnogo dobrega razpoloženja in velikega pričakovanja, kajti Gallusov koncert je navadno le enkrat na leto.

Z običajno 20 minutno zamudo se je koncert začel. (Kdaj bomo mogli zapisati, da je občinstvo zasedlo prostore pred napovedano uro in se je večer začel točno?). Celotni mešani zbor Gallusa je bil pozdravljen s toplim aplavzom, kakor tudi dirigent, ko je stopil na oder. Nato je bil deležen enakega pozdrava tudi predsednik Slomškovega doma, g. Marijan Šifrer, ki je prinesel besedo zahvale dirigentu, g. dr. Juliju Savelliju, pa tudi vsem navzočim, ki smo prišli

na koncert, da preživimo skupaj uro in pol združeni in povezani v objemu našega najdražjega zaklada — slovenske pesmi.

Poleg drugega je dejal: „Zdi se mi, da skrumim svečanost tega trenutka, kajti vsaka izgovorjena beseda danes, na tem kraju, je odveč.“

Rad bi, da bi se v tem trenutku vrnil vsi nazaj, ko so za nageljni na oknih zadrhtela dekliska srca. Takrat smo prislunili vsi: zapeli so fantje.

Za nas melodija in vsebina nista glavni, za nas je slovenska pesem mnogo več, nima cene: je kakor materin molek, kakor kruh z očetove mize, kakov vonj kadila v domači cerkvi. V njej je šume nje kraških borov, vrisk štajerskih gor, odsev koroških jezer, jok naših mater, tiha tožba žalostnega dekleta.

Pojejo jo doma, pojemo jo v svetu: od kanadskih gozdov, do avstralskih pustinj, od argentinskih pamp do westfalskih rudnikov.

Dajmo, razsipajmo to bogastvo tudi med našo mladino! Ko bo otrokom naših otrok materina beseda že toliko okorno, ko je morda niti ne bodo več poznali, jim bodo še vedno zaplala lica in se razširila prsa ob naši pesmi, ker jo bodo občutili. To je zadnja vez, ki jih bo še držala, zadnja, ker je moč-

nejša od vseh drugih. Zato slovensko pesem spoštujmo, ljubimo jo, prislunimo jo ji, zbrano, kakor v molitvi!

Šifrerjeve besede so pripravile lep uvod v koncert in je tako bil ustvarjen prvi stik odra z občinstvom. Nato sta dve dekleti v narodnih nošah (gđ. Mačkova in Potočnikova) pripeli slvenski šopek — rdeč nagelj in rožmarin — dirigentu na prsa.

Prvi del koncerta se je potem začel. Od prvih akordov, ki smo jih pričakovali, se sprejeli, nas je opajal vedno z novimi melodijami in čutili smo nekdanje čase čisto blizu: obraze, vasi, cerkve, še nebo in zvezde — vse je šlo mimo nas, živo, vedno lepo, polno podob naš domovine. In naš mladi rod, ki rojstnega kraja teh pesmi ni občudoval z lastnimi očmi, je občutil vso lepoto iz pesmi, njeno opojnost, privlačnost in moč. Tako smo ploskali po vsaki pesmi, občudovali soliste in živeli iztrgani iz hladnega vsakdanjega življenja v svetu lepote...

Mešani zbor, ki so mu dali še poseben poudarek solisti v posameznih skladbah (Ivan Rode, Matjaž Maček, Roza Golob, Barba Maček, Tone Selan, Anica Mehle, Marija Marinkič) je zapel naslednje pesmi: Vodopivec: Knezov zet; Mav: Timica; Venturini: Nocoj pa, oh nocoj; Schwab: Še ena; Kramole: Dokler sem jedil bil in jaz bi rad cigajnar bil; Fleišman-Kramole: Godec

pod lipo; Polič: Čez noč; Adamič: Polka; Prelovec: Ženka mi v goste gre.

V drugem delu koncerta je nastopil povečani moški zbor (moškemu zboru Gallusa se je pridružil nekaj pevcev prav za ta koncert; škoda, da so štirje basisti zaradi bolezni izostali). Občinstvo jih je s simpatijami sprejelo, kajti mnogi so želeli slišati predvsem moški zbor (nekdo je šepnil: fantje na vasi!).

Moški zbor je donel lepo ubrano, posebno pianissimi so bili čisti in natančno izdelani. Rastel je od pesmi do pesmi, pel, vriskal, tožil, pa spet slovesno napival. Človeku je bilo na mestih, da bi se sprostil in zapel s pevci iz polnega srca. Prevzame te tista moč, ki jo ima lepo zapeta pesem, da te pretrese, kajti neštevilno nepozabnih spominov je navezanih na vsak akord... Težko bi rekel, katera je bila najlepše zapeta, morda Lastovki... Zavrski fantje... Rožmarin...

Program moškega zbora je bil tale: Foerster: Večerni ave; Nedved: Mili kraj; Schwab: Oj dekle, kaj s' tak' žalostno; Simonitti: Lastovki; Adamič: Zavrski fantje in Zdravica; Pregelj: Nocoj je pa en lep večer; Hajdrih: Jadransko morje; Prelovec: Jaz bi rad radežih rož in škrjančku; Volarič-Svetec: Rožmarin; Mašek: Mlatiči. Solisti: Jože Malovrh, Vinko Klemencič, Janez Mežnar.

Prehitro je šla pesem za pesmijo; še bi bili poslušali. Dirigent je dodal na koncu Triglav (z dvema zboroma), ki ga je moral na željo občinstva ponoviti.

Dirigent, dr. Julij Savelli, je vodil koncert z večšo roko dobrega zborovodje. Morebiti se je na mestih zaznalo nedovršeno zlitje nekaterih glasov, kar pride šele po podani, a vztrajni vrsti v zborovo telo. Občutili pa smo, da ima za take vokalne nastope dvorana še pomankljivo akustiko, kar je pripisovati morja temu, da še ni dovršena; magnetni trakovi pa ji dajejo prednost v snemanju.

Zbor je prejel po prvem delu v znak priznanja lep šopek nageljnove, ki sicer niso v ničemer odtehtali ogromnega truda in dela za pripravo tega lepega večera, bili so pa kot poklon vseh navzočih.

H koncertu je bil izdan ličen program, s posebnostjo, da je prinesel tudi oznake in strnjene podatke o vseh zastopanih avtorjih. Kljub temu bi ne bilo nič odveč, ko bi program bil napovedovan in povezan z nekaj lepimi besedami.

Gallus nam je nudil, kakor vedno, lep večer. Morda bo vendar po tem uspehu pripravil najboljši izbor in ga posnel na plošče, ki bi mogle domačnost, bogatijo in lepoto slovenske pesmi ponesti v slovenske domove, kamor po vsej pravici spada. —jkc

SLOVENCI PO SVETU

AVSTRALIJA

Za slovensko šolo v Baragovem domu v Melbourne, ki jo vodijo slovenske šolske sestre, se je vpisalo 28 otrok. Pouk je zaenkrat vsako prvo in tretjo nedeljo popoldne. V kratkem bodo sestre odprle tudi slovenski šolski vrtec.

Skrabov oča, ki je pred leti prišel v Belbourn iz Argentine, je 9. maja še ves žil in zdrav praznoval 70-letnico. Bog ga živi še mnogo let, to mu vsi iskreno želimo.

KANADA

Slovensko naselbino v Lethbridget, prov. Alta v Kanadi, je v sredo, 15. junija, zadela huda nesreča. Zrtev avtomobilske nesreče je postala ga. Tončka Kvedrova, žena znanega slovenskega javnega delavca g. Pavla Kvedra. Do nje je prišlo takole: Navedenega dne sta se gospe Tončka Bohova in Tončka Kvedrova ob sedmih zvečer vračale domov z okopavanja sladkorne pese. Vozil ju je farmar, pri katerem sta delali. Na križišču s prodrom posutih cest je farmarjev avtomobil trčil v drugega tako silo, da je go. Tončka Kvedrova in soferja drugega avtomobila vrglo v cestni jarek. Ga. Tončka Bohova je sedela zadaj in je nesrečo prestala, sicer s poškodbami, pa je sedaj že izven nevarnosti. Tončka Kvedrova je pa dobila tako hude poškodbe, da je že deset minut po prevozu v bolnišnico umrla.

Pogreb Tončke Kvedrove roj. Schiff-er iz Strazišča pri Kranju, je bil dne 18. junija 1966 na pokopališču Mountain View. Rajni je v cerkvi po pogrebnici maši zapel v slovo pevski zbor slovenske žalostinke Vigred se povrne s tako globokim občutjem, da so solze vsem zalile oči.

Težko prizadeti družini g. Pavla Kvedra, kakor tudi sestri rajne Tončke Kvedrove Mari Lipovčevi, ženi glavnega urednika Ameriške domovine g. Vinka Lipovca izrekamo globoko sožalje, rajna pa naj mirno počiva v kanadski zemlji.

Hranilnica in posojilnica slovenskih župnij v Torontu je ob pregledu delovanja te denarne ustanove za prvi dve tretjini poslovnega leta, ki se vsako leto zaključijo dne 30. septembra, ugotovila, da v hranilnico pristopajo vedno novi ljudje. Denarni zavod je imel dohodkov čez dva milijona dolarjev, približno toliko pa tudi izdatkov. Poročilo o poslovanju denarnega zavoda dalje navaja, da se pozna kot sploh v ekonomiji severnoameriškega kontinenta, da ljudje nimajo radi denarja naloženega niti ne v delnicah. Mnogi ga vlagajo v nepremičnine. Ker smo v dobi inflacije denar zgublja na vrednosti, ali cene rastejo, kakor kdo hoče. Povpraševanje po posojilih, zavarovanjih z zastavo na nepremičnine, še vedno raste, tako, da je temu povpraševanju težko zadostiti. Pozna se, da denarja na trgu manjka in da je zato drag in ga je težko dobiti.

Na slovenskem letovišču v Boltonu je bilo 12. junija toliko Slovencev, kot doslej še ne. Bila je tedaj nova maša Franceta Turka, nato pa televizijska procesija, v kateri je nosil Najsvetejše novomašnik. Novomašni pridigar je bil g. dr. Filip Žakelj. Z novomašnikom je sodarovalo sv. daritev sedem duhovnikov, med katerimi je bil tudi eden črnokozec. Med novo mašo je prepeval družbeni pevski zbor obeh slovenskih župnij v Torontu pod vodstvom Jurija Eržena. Novomašnikov gostje so imeli zvečer novomašno večerjo v cerkveni dvorani župnije Marije Pomagaj. Prof. Lojze Ambrožič je novomašnika predstavil kot neutrudnega iskalca resnice in vzornega študenta, ki je poleg bogoslovnih študij dobil še diplomu o teologiji. V imenu duhovščine je izrekel čestitke g. župnik Prebil, o poslanstvu laikov v cerkvi je govoril dr. Rudolf Čuješ, prof. na univerzi sv. Frančiška Ks. v Antigonish, novomašnikov brat rev. Martin Turk iz Vancouverja, pa je predstavil novomašnikovo družino v Šmihelu pri Novem mestu. Med drugim je povedal, da je novomašnik izgubil mater že v devetem letu, ob očetovi smrti uri pa ni bilo sina, da bi mu bil izročil kmetijo.

V maju odn. juniju se je zaključil šolski pouk po slovenskih šolah v Kanadi. Tako tudi v Montrealu, kjer je bila ta šola lani vključena tudi med montrealске narodne šole. Te podpira posebna komisija, ki ima na skrbi šole deseterih narodnosti. Največ skrbi posveča šoli s. Jožica, petje pa poučuje slovenske otroke Janez Razbelj.

Slovenski rojaki v Montrealu imajo tudi svojo pristavo, ki nedeljo za nedeljo prikaže Slovence, da ob dobri potrebi prežive v naravi sredi hladnega gozda nedeljski dan. Na pristavi je vsako nedeljo tudi maša.

Poročili so se: Jože Fotivec in Elizabeta Vori; Janez Kavčič in Marija Demšar; Jože Tement in Alojzija Boroko; Anton Tenčič in Ana Sadi; Konrad

Robič in Marija Krnc; Emilij Bratina in Marta Fenoš; Ivan Dolinšek in Hedvika Keguš; Jože Valič in Rozina Lisjak.

V Windsoru so se slovenski rojaki odločili, da bodo tudi oni začeli s slovensko šolo. V ta namen so izvolili poseben odbor. Za predsednika je bil izvoljen Avgust Zupanc, za podpredsednika ga. Marija Jerše, za tajnika ga. Marija Martinčič, za blagajnika Frank Kužnik. Na šoli bodo poučevali Lojze Žagar kot šolski upravitelj, ga. Marija Martinčič, petje Tone Jeraj, rajanje in slovensko folkloro pa ga. Marija Jekovec. Slovenska šola, ki jo obiskuje 36 otrok, ima svoje prostore v zavodu sv. Ane.

MEHIKO

Med bariloškimi planinci dobro poznani dr. Janez Truden se mudi zadnje mesece službeno v Mehiki in Costa Riki. V tej zadnji deželi je doživel zanimivo planinsko dogodivščino. Ko je prišel na vrh vulkana Poas (kamor se je kar z avtom pripeljal) je bilo zbranih na robu žrela dosti razburjenih ljudi. Pravili so, da je padel v globino mlad fant in vsi so bili prepričani, da se je ubil. V gosti megli se je itak samo nekaj metrov daleč videlo. Truden, ki je mož dejanj in izkušen gornik, se ni prav nič obotavljal in v nekaj minutah je organiziral reševalno akcijo. Našli so fanta kakih 80 metrov globoko v nekakšnem žrelu. Čeprav je bil ves pobit, je bil še živ in reševalci so ga srečno izveli iz vulkanskega žrela.

Slovinci v Argentini

(Nadaljevanje s 4. str.)

Sedaj pripravljamo v Zavodu tudi igrišče za košarko. G. Dimnik (Rueda, San Martín) je pripravil železno ogrado, g. Grohar iz Palomarja pa ostale lesene dele. Tako bomo kmalu začeli gojiti v Zavodu to lepo športno panogo. Tekmovanje v namiznem tenisu, katerega sem omenil v prejšnjem poročilu, smo že zaključili. Igralci so bili razdeljeni v dve skupini: ljudskošolsko in gimnazijsko. Vsaka skupina je odigrala 38 iger. Zmagovalec prve skupine je bil Kinkelj, sledita mu Ostere in Marinčič. Prvaki druge skupine je Mirko Vasle, drugi je Stariha in tretji pa Mrmaror.

Za danes naj bo dovolj, a obljubljam vam, da se bom kmalu spet oglašil.

Zavodar

LANUS

V soboto, dne 25. junija, so v fari pri svetem Jožefu, kjer je deloval pokojni monsignor Janez Hladnik, blagoslovili prve tri učilnice nove dekliške srednje šole, katero vodijo slovenske šolske sestre. Slovesnosti so se udeležili predstavniki provincialne vlade, lanuške občine in cerkvene oblasti. Razni govorniki so omenili v svojem govoru pioniško delo našega rojaka Janeza Hladnika — čeprav so njegovo ime nerodno izgovarjali — ki je pred 16 leti začel v tem najbolj zanemarjenem in zapuščenem kraju lanuške občine. Biv. minister za gospodarstvo dr. Enrique Fuentes je čestital č. sestram k zamisli moderne šole in pa šolskemu odboru k delavnosti, ko so v tako kratkem času postavili tri krasne učilnice. Ob koncu govora je g. minister izročil sestri ravnateljici srednje šole ček v vrednosti sedemsto tisoč pesov, kar so navzoči pozdravili z burnim aplavzom. Ves potek slovesnosti so zabeležili novinarji raznih časopisov in snemali televizijski reporterji.

Slovenski rojaki se veselimo ugleda, ki ga naše sestre uživajo pred oblastmi in ljudstvom, ter jim želimo še za naprej mnogo uspehov pri njihovem delu v prid duhovnega napredka našega okolja.

RAMOS MEJIA

Informativni sestanek članov Slomškovega doma

Bil je ob lepi udeležbi v nedeljo, 19. junija, po sv. maši. Predsednik upravnega odbora g. Marjan Šifrer se je v uvodnem delu spomnil obletnice smrti msgr. Janeza Hladnika. Za pokojnega dobrotnika so vsi člani stoji zmolili Očenaš. Tako nato je predsednik prešel na aktualna vprašanja v zvezi z življenjem ustanove. Poudaril je velik pomen pogostega stika, posvetovanj in sodelovanja čim večjega števila članov. Poleg zunanje rasti, je potrebna tudi skrbna rast organizacije in vsega društvenega življenja. Poudaril je velik pomen, ki ga ima Dom v naravnem okolju in zavrnil ugovore, ki se včasih slišijo. Najdejo se posamezniki, ki trdijo, da „ni treba takega luksuza in bi zadostovali mnogo manjši, enostavno zgrajeni prostori.“ Dom zaradi dobro premišljenih načrtov, lepega pročelja, svetlih in lepo razporejenih prostorov ne bo dosti dražji. Ni vseeno, ali so naši otroci na slovenski dom ponosni ali ne. Pa tudi odraslim naj bo prijetno zbira-

lišče, vsem skupaj pa v veselje in ponos naše skupne slovenske podjetnosti.

Tehnim izvajanjem g. Marijana Šifrerja je sledilo poročilo finančnega referenta in predsednika gradbenega odbora g. Hermana Zupana ml. V lepem in preglednem poročilu je g. Zupan poročal o gradnji, ki se je pričela novembra 1965. Skice in dokončne načrte je po posvetih z upravnim in gradbenim odborom po odobritvi izrednega občnega zbora izdelal g. arh. Marjan Eiletz. Gradbeni odsek je storil vse za čim cenejšo gradnjo, a vedno v skrbi, da ne bi načrt trpel na lepoti.

Železobetonsko ogrodje stavbe je izdelal g. Štefan Bizjan. Ves gradbeni les nam je brezplačno odstopil g. Kastelic. Okna in vrata je izdelal g. Remic, električno napeljava pa je oskrbel g. Ciril Vodnik. Zidarska dela so vodili gg. Nagode, Marolt in Opeka, vsa koordinacija in vodstvo pa je bila v rokah g. Tomazina st. Vsa dela — obloge z lesom — izdeluje g. Matevž Potočnik. Mnogo teh del se je naredilo brezplačno, po znižani ceni ali pa na račun delnic. Mnogo smo prihranili z materialom starega, podroga poslopja. Pri podiranju hiše in prevažanju zemlje je odločilno sodelovala mladina, večinoma pod vodstvom sedanjega mladinskega referenta g. Janeza Brule. Dobesedno je g. Zupan dejal naslednje: „Da danes Slomškov dom stoji in je prva etapa skoro končana, je zaslug vas članov, ki ste vodstvo moralno in gnetno podprli. Dom je bil zgrajen z razmeroma malo denarja. Vsa skrivnost našega uspeha je v tem, da smo večino del izvršili pred inflacijo, vsa dela plačevali takoj ali celo naprej. Če nam je primanjkovalo denarja, nam je velikodušno pomagala Slovenska hranilnica.“

Navedel je še nekatere naloge, ki čakajo rešitve. To so razna dela kot pleskanje, barvanje, polaganje ploščic, stopnice itd. Potrebno bo še oskrbeti tuše in urediti vrt ter igrišče. Po pregledu finančnega stanja gradnje se je zahvalil vsem, ki so pri gradbeni akciji pomagali in zaključil: „Ko bomo dom očistili, opremili, bomo storili vse, da bo njegovo lepo lice in notranjost vedno podobna pravemu slovenskemu domu. Naš Slomškov dom naj bo naš ponos in vreden sinov malega toda kulturnega naroda.“

Obe poročili sta bili sprejeti z odobravanjem, kateremu je sledila živahna debata, v katero so posegli številni člani.

SLOVENSKA VAS
Dvojna žalna slovesnost

Prejšnjo nedeljo je bila v našem Domu komemoracija za pok. ustanoviteljem naše vasi msgr. Janezom Hladnikom ob prvi obletnici njegove smrti, združena s spominom na naše padle junake v drugi svetovni vojni in neposredno po njej. Rójaki od blizu in daleč so ob tej priliki napolnili dvorano do zadnjega kotička.

Moški pevski zbor je pod spretnim vodstvom g. Ivana Meleta najprej v spomin na msgr. Hladnika zapel venček žalostink, med njimi vedno lepo „Vigred se povrne“ in „Priateljca nazaj ne bo“. G. Jože Černak je nato recitiral del pokojnikovega rokopisa o usodnem času med drugo veliko vojno, ki je na navzoče napravil silen vtis. Višek spomina na pokojnega msgr. pa je bil govor njegovega sošolca g. dr. Tineta Debeljaka, ki je poleg mnogih spominov povedal, da je bilo iz istega razreda pet papeževih tajnih svetovalcev, od katerih so ostali štirje imeli sicer raznolike zasluge na raznih področjih cerkvenega udejstvovanja, toda samo msgr. Hladnik je istočasno gradil slovensko mesto v Lanusu in bil istočasno predmetni župnik, ki je svoje župljane mogel obiskovati samo jezdeč na malem konjičku, ob katerem so se mu noge vlekle po tleh in po blatu. Ti ljudje so ob njegovi smrti jasno pokazali bistvo argentinske duše in so ob poljubljanju in božanju obstopili njegovo krsto in s svojo ogromno udeležbo na pogrebu praktično onemogočili promet na ulicah, po katerih se je imel pomikati mrtvaški spreved očeta tisočev in tisočev.

V drugem delu komemoracije, posvečeni spominu padlih junakov, ki so dali svoja življenja zato, da bi živeli potomci v svobodi, je najprej g. Ciril Jan recitiral odlomek iz neobjavljenega romana Hrabroslava Medveda „Za božjo demokracijo kruha“. Ob lepo podani recitaciji in še lepšem tekstu so rojaki trdno sklenili v bodoče se še bolj izogibati pogubnega materializma. Gospod Stane Mehle je v lepem govoru nato poveljal slavo padlih in posledične dožnosti preostalih, to je nas. Govoril je vsem iz vsakomur prav iz srca. Končno je otroški pevski zbor pod vodstvom ge. Zdenke Janove zapel nekaj pesmi v spomin njim ki so bili in jih ni več. Vedno lepa „Oče, mati, bratje in sestre“ je zaključila dvojno komemoracijo, ki bo vašanom ostala v trajnem spominu.

SAN JUSTO

V spomin slovenskim junakom. Pred tednom je glavni odbor Našega doma s predsedniki vseh pododsekov Našega doma imel žalno sejo v spomin našim padlim junakom. Glavni govornik je bil g. Ivan Oven, ki je med drugim nava-

KOROŠKA

Slovenski vestnik levičarskih Korošcev, je v kritiki akademije slovenske gimnazije napisal nestvaren napad na prof. dr. Franceta Cigana, ki je bil duša akademije in je profesor petja.

Ni pa to prvič. Saj je znano, da so levičarji sploh hoteli to akademijo odpraviti, ker z njo raste ugled dr. Cigana, ki dosledno povsod nastopa za katoliška načela ter je pobudnik „Koroške dijaške zveze“, ki ima v pravih jasno opredelitev za katoliška načela. Izgleda, da so hlapi huji kot njihovi delodajalci v Ljubljani... ali pa je vse skupaj le taktika.

Za neopredeljenimi Mladjenci je namreč že čas, da pride na Koroškem do veljave tudi skupina mladih, ki se ne boji povedati, da je katoliška. Saj vsa tradicija Koroške sloni na krščanskih načelih.

Rev. Matija Jager — zlatomašnik

V Clevelandu, v mestnem delu Comptonwood, so imeli v nedeljo 19. junija lepo narodno versko slavnost. Župnik v slovenski fari Marije V nebo vzete Rev. Matija Jager je tega dne slavil svoj zlatomašniški jubilej. Jubilat je po rodu Ljubljancan. V slovenski prestolnici se je rodil 4. septembra 1893, v ljudsko šolo je hodil na Grabnu, gimnazijski študij pa začel na II. drž. gimnaziji l. 1904. Po maturi l. 1912 je vstopil v ljubljansko bogoslovje. Po novi maši l. 1916 je bil štiri leta kaplan v Borovnici. L. 1920 je bil prestavljen v Dob, kjer je tudi deloval z vso vsemu štiri leta. Po polletnem bolezenskem dopustu je bil imenovan za kaplana pri sv. Jakobu v Ljubljani, odkoder je odšel v ZDA ter januarja meseca 1927 nastopil kaplansko službo pri župniku Jerneju Ponikvarju v slovenski župniji pri Sv. Vidu. L. 1940 je postal župnik v Babertonu in upešno deloval vse do leta 1952, ko je po upokojitvi župnika pri Mariji Vnebovzeti Vida Hribarja prevzel to župnijo jubilat-zlatomašnik.

Zlatomašnik Jager je mož dela. To je bil že v stari domovini, v Ameriki pa prav tako. V svoji sedanji fari je zgradil novo cerkev in nove šolske prostore.

V zahvalo za vse to njegovo veliko delo so mu farani pripravili v resnici izredno lepo zlatomašniško slavo. Udeležilo se ga je toliko vernikov, da je bila prostrana cerkev zasedena do zadnjega prostora.

Zlatomašnik je prišel v cerkev v sprevedu, v katerem so ga med drugimi spremljali tudi naslednji njegovi duh. sobratje: rev. Edgard Bedard SSS, rev. Jože Godina, kaplan rev. Raymond Hobard, rev. Baraga, rev. Rupar, p. Atanazij Lavrenčič OFM, msgr. Andrew Andrej, msgr. Alojzij Baznik, subdiakon Tomaž Zagorec SSS, diakon rev. Alojzij Pižmoht. Ko je rev. Jager vstopil v lepo Marijino cerkev, mu je s kora mogočno zadonela v pozdrav pesem „Zlatomašnik, bod' pozdravljen!“. Med zlatomašnikovo sv. daritvijo je na koro prepeval cerkval, kako se je srce stisnilo narodu, ko je videl tiste, v katere je svoje upe stavil, pokošene, ne v borbi ali na okopih padle, ampak prevarane, zločinsko mučene ter pomorjene. Toda ostali so svetli ideali, ki so jih domobranci nosili na svojih bojnih praporih. Teh ni moč ubiti in jih zločinska roka ne more doseči. Ideali, ki naj obvladajo srce naše mladine, kateri so padli v zgled. Naj bodo ponosni, da so rojaki takih junakov.

Velika lovska veselica. Lovske skupine so se razpršile po Buenosaireski provinci tri dni pred veselico. Četudi ob deževnem vremenu in mokri zemlji, je bil plen zadovoljiv: nad sto zajcev in okoli dvesto jerebic je bilo pripravljeno v omaki ali pečeni. Milo nedeljsko vreme, s smrekovim vejevjem in slikanimi lovskih motivov okrašeno dvorišče je sprejelo lepo število slovenskih lovcev ter drugih rojakov, ki so se zbirali ter kramljali ob dobri potrebi. Ob prosti zabavi je nastalo pristržno in zaupno vzdušje. Med prijatelji ter znanci, se je raznel domač razgovor in s salami so si kratili čas med presledki ubrane glasbe. Slišati je bilo o dogodkih „raubšcarjev“ z jugoslovanskimi ali še avstrijskimi žandarji pri mizah starejših. Mladina pa je po ritmu orkestra zarajala. Veliko dvorišče je okoli dese ure postalo tesno ob navdušenem razpoloženju navzočih. Vse je vabilo k veselju ter družabnosti.

Vsak teden ena

VELIKI GREH

France Balantič

Vsa plaha si in revna gruda rodna, kot drobna slan se skrivaš med gorami. Mladi smo, v nas se hrepenenje dram, za morjem, pravijo, je zemlja plodna.

Iskati hočemo poti čez morje, otrokom ti ne moreš dati kruha, do dna smo segli v tvoja nedra suha in zadnje smo izrgali ti skorje.

Zato na pot, dokler je kri še topla, dokler nas še opajdajo želje. Ko duša zadnje sanje bo izsopla,

morda se v tvoja vrnemo zavetja. Takrat ni treba kruha in ne cvetja, samo grobov naj izprosijo roke.

kveni zbor Ilirija pod vodstvom organista Martina Rakarja latinsko mašo Matere božje. Zlatomašni pridigar je bil slovenski frančiškan p. Atanazij Lavrenčič OFM. Zbranim vernikom je v izbranih besedah orisal življenje in delo župnika Jagra najprej v slovenskem, nato pa v angleškem jeziku.

Po končani maši se je jubilat še s posebnimi molitvami zahvalil Bogu za vse dobrote in milosti, ki mu jih je naklonil v dosedanem življenju in delu, nakar so pevci na koro še zapeli „Nebesna božja oznanjajo slavo“.

Zlatomašno pojedino so farani pripravili svojemu jublatu v župnijski dvorani.

Jubilantu je govorilo več govornikov. Glavna govornika sta bila g. dr. Miha Krek za slovensko govorečo in Henrik Grošel za angleško govorečo goste ter farane. G. dr. Krek je med drugim navajal:

„Ko je pred petdesetimi leti nastopil v Sloveniji novi duhovnik Matija Jager, je bila vojna na njenih mejah. Slovenija je bila vojno ozemlje. To pomeni, da so bila mesta in vasi polne vojaških skupin in edinic, da je gospodarstvo bilo podrejeno vojaškim potrebam in da so v družbo vdirale z vseh strani razvade in nadloge, nesreče in bolečine vojaškega življenja in vojnih razmer. Častiti gospod Jager je bil kaplan v treh župnijah: Borovnica, Dob pri Domžalah in sv. Jakob v Ljubljani. Kdor pozna te kraje, ve, da dušnim pastirjem v teh župnijah ni bilo lahko. Takratni njegov župljan v Dobu mi takole piše:

„V času, ko je bil častiti gospod Jager naš kaplan, se je v Dobu začelo in razvijalo katoliško prosvetno in izobraževalno delo, kakršnega nismo imeli ne prej, ne kasneje. Po njegovem prizadevanju, navduševanju in pod njegovim vodstvom smo zgradili društveni dom. Bil je pevovodja društvenega pevskega zbora, režiser številnih iger in nastopov na odru, voditelj in učitelj orlovke mladine. Dob je bil pred Jagrom trdnjava protiverskega in proticerkvenega liberalizma, č. g. Jager pa ga je predelal in presukal v močno stojanjo slovenskega katoliškega gibanja. Zato pa tudi zlepa ni bilo „gospoda“, ki bi bil, zlasti med mladino, tako priljubljen, kot je bil on.“

Govorila sta tudi oba prelata msgr. Alojzij Baznik, župnik pri sv. Vidu v slovenščini, in msgr. Andrew Andrej v angleščini. Jublatu je voščil tudi občinski svetovalec Lawrence Duggan. V imenu clevelandске občine bi bil moral prinesiti njene čestitke občinski svetovalec za mestni del, v katerem je Jagrova župnija, Jakob A. Banko, Slovenec po rodu, pa zaradi avtomobilske nesreče ni mogel priti na slavnost. V imenu otrok župnijske šole sta zlatomašniku Jagru voščila Ethel Blautiz in James Urbas, v imenu učencev slovenske sobotne šole pa Mary Lavriša in Frank Zalar.

Zlatomašno slavoje pri pojedini je močno dvignilo ubrano petje pevskega zbora Ilirija pod vodstvom organista Martina Rakarja.

Popoldne ob petih so bile v župnijski cerkvi pete litanije Matere božje. Peli so jih zlatomašnik Matija Jager, njegov zlatomašni pridigar Atanazij Lavrenčič in gg. Modic ter Rigler, odpevala pa je in Marijine pesmi prepevala vsa cerkev, da je mogočno odmevalo po lepem sveetišču.

Po litanijah je zlatomašnik Matija Jager v župnijski dvorani sprejemal še čestitke tistih, ki mu jih na dopoldanskih slovesnostih slovesnostih niso mogli izraziti.

Voščilom zlatomašnikovih faranov ter Slovencev v Clevelandu se pridružuje tudi Svobodna Slovenija in g. Jager iskreno želi, da bi Bog še naprej vse njegovo delo spremljal s svojim obilnim blagoslovom.

ARGENTINA

(Nadaljevanje s 1. str.)

tacija je v zvezi z nepravilnostmi, ki so jih zagrešili, zlasti občinski funkcionarji, in to še ob novonastalih spremembah.

Predsednik govori narodu

Predsednik republike gen. Onganía je v četrtek, 30. junija, prvič govoril argentinskemu narodu kot novi predsednik države. Med drugim je navajal, da je prevzel položaj predsednika republike, ki so mu ga podelile oborožene sile, v prepričanju, da težina okolnosti, v katerih je država, vsem nalaga neopravičljive dolžnosti. Sprejemam to izredno odgovornost, prepričan, da je treba v državi izvršiti osnovne spremembe, resnično revolucijo, ki bo Argentincem povrnila njihovo vero, zaupanje in njihov ponos. Nadalje je zatrjeval, da bodo vsi prav kmalu zvedeli za ves program njegove vlade. Vse je vabil k sodelovanju za obnovo domovine ter je svoj govor zaključil z zatrdom: „Vera v Boga, nauk zgodovine, živa verna za javno blaginjo in veličino Argentine so načela, ki bodo vodila moje delo.“

Goriška in Primorska

Letno poročilo slovenskih goriških šol. — Izvestje ob dvajsetletnici obstoja državnih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom sta uredila prof. Rado Bednarik in Slavko Bratina, izdajo pa so omogočili profesorji in Kmečka banka v Gorici. Ravnatelj Mihael Rožič je napisal uvodno besedo; dr. Kazimir Humar se je v dveh člankih spomnil zaslužnih pokojnih šolnikov, ravnatelja Josipa Nemca in Mirka Fileja, Rado Bednarik pa je opisal zgodovino poslopja, v katerih so sedaj slovenske srednje šole, prof. Martin Kranner pa poroča o športnem udejstvovanju dijakov. V drugem delu pa je naveden prof. J. Mežnar (M. C.) 21:13 in 21:14; J. Grbec (S. v.) — J. Klemenčič (M. C.) 21:16 in 21:17.

Vestnik SFZ

„Prečudno je, da imamo za vsako službo in vsak poklic posebne šole in izpite, ki so neizogibni pogoji, da dobimo dostop do posameznih oblik življenja in dela, le za življenjski poklic, ki veže vse življenje, ki odloča o vsej prihodnosti, sreči ali nesreči dveh ali celo mnogih rodov, pa ni tečajev, ne izpitov. V življenje vstopajo mladi ljudje brez izkušenj, docela nepripravljeni. Vsa priprava je prepuščena zgolj njim in njihovi osebni volji.“

Malokateri predmet ali obravnava kakšnega vprašanja zavzema tako važno mesto, kot je priprava za vstop v življenje.

Za vsak nastop, predavanje so velike priprave, samo za vstop v življenje, posebno še v zakon, jih ni; človek dostikrat vstopa v njegove globine brez trdnih osnov, brez preizkušenih problemov, ki jih prinaša s seboj.

Sedanost terja vzgojo, pripravo za lajšanje bremen v prihodnosti, kajti težke so posledice nepravilnega vstopa v ta „biti“.

Glede na te probleme je SFZ pripravila za člane razgovor, ki sta ga vodila Tone Mizerit in Jože Žakelj.

V največji globini narave je vtisnjen življenjski zakon: noben zdrav človek

ne more dolgo časa živeti sam, ker je pač družabno bitje. Življenje daje spoznavati ta zakon.

Po prvem rojstvu, si išče človek tovaršev v igri ne glede na spol. Ko pristane pred drugim rojstvom samega sebe, pred vstopom v človeško družbo, se v njem vzbujajo ne samo telesna, ampak tudi duševna samostojnost. Fant in dekle občutita, da v njunem življenju nekaj manjka, nekaj, česar mu prijatelj ne more dati. Tedaj začne sam od sebe obračati oči in misli — fant na dekle, dekle na fanta.

Spoznavanje duševnosti enega ali drugega je poglavje zase. O duševnosti dekleta, je na sestanku v nedeljo, 3. julija, vodil razgovor Tone Mizerit. Kar se čuje medsebojnih odnosov in zlasti odnosov fantov do deklet, je vodil razgovor Jože Žakelj, ki je najprej v uvodu podal nekaj misli o družbi, o človeku kot socialnem bitju, nato pa prešel na jedro vprašanja: odnos fanta do dekleta na splošno in do prijateljice.

V debati je č. g. dr. Alojzij Stare poudaril važnost vprašanj, o katerih je bil razgovor na sestanku.

SPORTNI DNEVI

Ping-pong

V soboto, 2. julija, se je v Slovenski vasi odigrala prva tekma v tej panogi. Tja so prišli igralci iz odsekov Morón in Carapachay, katerim pa ni uspelo premagati domačega moštva. Rezultati posameznih iger so bili sledeči: F. Sušnik (S. v.) — T. Mežnar (M. C.) 17:21; 21:17 in 23:21. F. Nabergoj (S. v.) — J. Mežnar (M. C.) 21:13 in 21:14; L. Zupančič — F. Sušnik (S. v.) — J. Mežnar — J. Babnik (M. C.) 21:8 in 21:11; L. Zupančič (S. v.) — F. Klemenčič (M. C.) 21:8 in 21:13; J. Grbec (S. v.) — J. Klemenčič (M. C.) 21:16 in 21:16.

Šah

Istotam so se nato odigrale prve igre v šahu. Tu so se Morončani bolje izkazali in dosegli neodločen rezultat 2:2. L. Černak (S. v.) je premagal T. Mizerita (M. C.). F. Sušnik (S. v.) pa Šenka (M. C.). V zelo spremenljajoči se igri je T. Mežnar (M. C.) premagal F. Nabergoja. J. Mežnar (M. C.) pa M. Avanza (S. v.).

Nogomet

Ta turnir smo pričeli v nedeljo, 3. julija, v Don Boscu (Ex-alumnos) in sicer z dvema igrama. V prvi sta se pomerila odseka iz San Justa in Slovenske vasi. Z boljšo skupno igro so ob pričetku vodili Sanjuščani, in tako zabili prvi gol. Proti koncu prvega polčasa so se Lanuščani bolj utrdili in imeli več priložnosti za gol, katerih pa niso izrabili. V drugem polčasu je San Justo zabil drugi gol in si tako zagotovil zmago. Končni rezultat je torej bil 2:0 za San Justo.

V drugi igri pa je bil rezultat 0:0 med Morón-Carapachayem in San Martinom. Morončani so pričeli igro z desetimi igralci, v drugem polčasu pa sta dva njihova igralca morala z igrišča (eden pokodovan, T. Mežnarja pa je izgnal sodnik zaradi preostre igre), kljub temu pa so bili oni tisti, ki so imeli več resnih prilik za gol, ki pa jim niso uspeli.

Prihodnje tekme bodo: Sobota, 9. t. m. ob 20 v Našem domu v San Justu, kjer bo domače moštvo igralo z Ramos Mejia ping-pong in šah. Naslednjo soboto, to je 16. t. m. pa se bosta istotam pomerila odseka iz San Justa in Slovenske vasi. V nedeljo, 17. julija, se bo nadaljeval turnir v nogometu, vedno na igrišču Ex-alumnos v Don Boscu. Na

sporedu sta dve tekmi. Prva se bo pričela ob 13.30, ko se bosta pomerila odseka iz Ramos Mejie in San Martina. Drugo bosta pa odigrala odseka iz San Justa in Morón-Carapachay.

Lahkotletski turnir za SDO, SFZ in naraščaj bo v nedeljo, 31. julija. Da ga pripravimo, bo v nedeljo, 17. julija ob 18 seja kapetanov vseh krožkov in odsekov, vaditeljev naraščaja in oseba, ki bo vodil potek turnirja.

Seja športnih referentov bo v torek, 19. julija ob 20.

OBVESTILA

Slov. kat. akad. starešinstva obvešča svoje člane, da bo 9. julija ob 19 občni zbor. Toplo vabljeni vsi člani. Posebnih vabil ne bo. — Odbor

Vodstvo šole A. M. Slomška vabi vse učence, da se v soboto, 9. julija, zberejo v domu ob 5 popoldne k skupnemu sprejemu novomašnika č. g. V. Vodnika.

V Slovenski vasi bodo v nedeljo, 10. julija, ob pol 4 ponovili otroško igro „Tineček med žuželkami“.

SDO — SFZ San Martin. Sestanek v spomin padlim borcem bo v nedeljo, 10. julija, ob 10 v domu.

Koline v Carapachayu bodo kakor vedno domače in zabavne! Kdaj? V nedeljo, 10. julija popoldne.

V Slomškovem domu v nedeljo, 11. julija, sv. maše ne bo zaradi nove maše g. Venelja Vodnika, pač pa na predvečer, v soboto, 9. julija, ob 18. Ob tej priliki bo g. novomašnik podelil novomašni blagoslov.

V kulturni večer SKA bo v soboto, 16. t. m. ob 7 pri Bullrichu, Sarandi 41, Capital. Predaval bo g. dr. Pavel Krajnik o Novi morali.

Shod naraščajnikov bo v nedeljo, 24. julija, v Slovenski vasi v Lanusu.

SLOVENSKI DOM CARAPACHAY

Nedelja 10. julija

KOLINE

Orkester Edelweiss - Planika

Pridite!

V Slovenskem domu v San Martinu

bo v soboto 9. julija ob 18. uri

HARMONIKARSKI NASTOP

Vsi rojaki lepo vabljeni!

Družabni popoldan za vso mladino

bo v nedeljo, 10. julija, ob 15 v Slovenski hiši

SDO SFZ

Vabljeni

Naš dom
San Justo
9. julija
ob 19. uri

Velika

družinska družabna prireditev

domače koline zase in za na dom
Priznani orkester Matanhan

Jalnov večer: V spomin priljubljenega slovenskega pisatelja in dramatika Janeza Jalna bo v Slomškovem domu v soboto, 23. julija, ob 20 večer z izbranim sporedom. V uvodnem delu bo o pisateljevi osebnosti govoril univ. prof. dr. Tine Debeljak. Lepo vabljeni!

Revija „Duhovno življenje“, ki že 33. leto vrši lepo poslanstvo v naši skupnosti in med rojaki po svetu, pripravlja:

KULTURNO DRUŽABNO PRIREDITEV

s
sledečim
sporedom:

- ob 10.30: skupna sv. maša
- ob 11.30: razstava verskega tiska slovenskih narodov v Argentini... govor univ. prof. dr. Tine Debeljaka.
- ob 12.30: kosilo
- Vse popoldne do večera: ogled razstave bogat srečolov raznovrstne igre dobra postrežba

Čas: nedelja, 17. julija 1966

Kraj: Slovenska hiša, Ramón Falcón 4158

LEPO VABLJENI!

Dr. FRANC KNAVS

ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271
Uradne ure 17—29
Na telefonu tudi dopoldne

SLOVENSKO GLEDALIŠČE — BUENOS AIRES

R. L. FALCON 4158

TRETJIČ — ZADNJIČ

komedija

LISICA in GROZDOJE

9. julija ob 20

DOBRA POSTREŽBA

Janez Jalen

Trop brez zvoncev

Povest

Zamolkel strel

Zima je bila trda in dolga. Zemlja je zgodaj premrznila. Že za advent je padlo čez koleno snega. Po praznikih se je pa začel usipati in ni znal nehati. Zapadel je na visoko, kakor že davno ne. Odrezal je Bohinj za dobrih štiri najst dni od sveta. Cesta, ki veže vasi v Zgornji in Spodnji dolini, razvrščene okrog Rudnice in Ščavnice, je bila še v postu podobna brezkonni ozki soseki. Ves teden so jo bili odkidavali. Sneg so bili naorali in nametali na strani v dva visoka nasipa. Pešec ni videl s ceste na polje. Celo Škantarjev Tomaž, kateremu so bili skoraj vsaki podboji pre nizki, si je moral izgrebsti stopnje v zmrzlo snežno steno, da je mogel pogledati ob luni za zajci po stogovih. Pa je kmalu sprevidel, da ne kaže s strela plašiti lisice, ki so v lepo razcevitih dragih kožuhih pritisljene z gora. Tomaž je eno samo noč uplenil tri.

V Studoru je plaz vzel tropič gamsov. Prinesel jih je trdo za plot. Podstoto divjačina je brž zavohala lačna zverjad in jo izgrebla. Tomaž je presledil celo volka. Hodil ga je čakati, pa mu ni prišel na strel. Ko se je razvedel, si fužinarski otroci iz šole in v šolo grede niso upali več ustavljati na plazu. Brdar je pa podražil lovca, da je zamenjal volka s psom. Tomaž ga je po strani pogledal, da se je v bosenskih šumah natančno naučil ločiti pasjo stopinjo od volčje. Razložil je tudi, kako je pokazala celotna sled. Zver je prišla

z Jelovice, pretekla Bohinj in odšla čez Pokljuko. Najbrž je bil prav tisti, o katerem so poročali časopisi, da so ga ustrelili na Koroškem.

Vrane, ki so prej lačne posedale po drevju okrog hiš in stikale po gnojščih, so se bile umaknile nazaj v gošče. Čez dan so se pulle v plaz za razvlečeno drobno. Priklatlilo se je tudi nekaj krokarjev. Naselili so se v Studorski skali. Nekateri so pravili, da so nad mrhoviščem videli krožiti celo orla. Tomaž jim ni verjel.

Jezero je kar zginilo. Še studenci pod Svetim Duhom niso mogli pretaliti visokega snega, pod katerim se je lomil led. Bobneče grmenje se je razlegalo po Spodnji dolini daleč navzdol, po Zgornji pa še nad Jereko. Kjer so se poleti poganjale ribe iz vode, je ležala obsežna zasnežena planjava, vsa prekrita s sledovi divjačine.

S stranskih potov in steza snega niso odmetavali. Stlačili so ga s krpami. Spomladi, ko je jug vzel snegu jedro, dober teden nihče ni mogel voziti. Živini se je do vampa vdiral.

Najdlje je obstal sneg okrog hiš in skednjev. V osojah je počakal prav do maja. Cele gore so ga bili našagali z opasilnicami in nametali z lopatami pozimi s streh. Bali so se za strešna ogródja, ki so nekaj dni venomer stokala pod težo zapadajočega snega. Hodniku je v Praznici stisnilo senik, ko ni utegnil o pravem času do njega.

Okna so morali še posebej odkidati,

da je mogla svetloba v hiše. Stanovi in hlevi po planinah so pod snegom kar zginitili. Srnjaki in gamsi so hodili čez slemenake kakor čez zasnežene skale. Gospodarji so vedeli, da bo treba na pomlad, preden pojde živina v planine, dokaj popravljanja.

Pomlad pa kar ni hotela priti. Zmanjkalo je klaje za živino. Tudi ljudje so si morali v marsikateri hiši pritrgovati, čeprav je že davno minul post.

Hribarjev Peter si že več dni ni upal vsuti toliko žgancev, kolikor si jih je želel; mu je moka pohajala. Denarja je pa premogel samo še za tobak, katerega kar ni mogel pogrešati; se ga je preveč navadil pri vojaki. Odslužil je tri polna leta pri sedemnajstih v Celovcu, napredoval do četovodje in se v jeseni vrnil v Bohinj. Svojih ljudi ni imel več, svoje strehe tudi ne. Stisnil se je v podstrešno sobico k žmiku in si na železni pečici kahal kar sam, kadar je bil doma. Stalnega zaslužka na zimo ni mogel dobiti. Šem in tja je opravil kako dnino, da je imel za sproti. Znal je tudi tesariti in si je še kot mlad fant napravil lastno orodje. Zima je njemu kar dobro poskrbela za delo, pa kaj, ko od nikoder ni hotelo biti pomladi. Petru je bilo žal, da ni ostal zunaj v svetu. Bi že kako ozabil jezero in Svetega Janeza, Mostnico in Hudičev most, Studor in Rudnico, planine in gore.

Trdo se je prebijal Peter iz dneva v dan, dokler ni zakasnela pomlad kar planila čez vrhove Bukovskih gor, zadihala v obeh bohinjskih dolinah, se pognala na Jereko čez Podjelje na Koprivnik, hitela pobirati sneg in taliti zemljo. V vrtovih so zavriskali ščinkav-

ci, za vasmi zacingljale sinice, v vrhovih smrek na Senožetih pa zažvižgali kosi. Kopnjava je lezla vsak dan više v gore. Zemlja se je hitro sušila. Na prisočnih straneh so že orali. V Izgarih, v senci Rudnice, je pa ležal še sneg. Petru se je na vse kraje odprlo delo. Popravil je plotove in prekrival stogove. Čudnik ga je pa naprosil, naj mu čimprej pregleda in spravi v stari red hlev in stan v Planini na Kraju, čeprav se zavoljo živine še prav nič ni mudilo. A Jernej je bil skrben gospodar; vedno prvi z delom. Odar mu je ponagajal, da bi najrajši že v jeseni jarino sejal. Če je pa čudniku na kakšnem poslopu zrahljal streho, da je zamakalo, je bil pa Jernej kar ves nesrečen. Peter je pri čudniku zaslužil z bradljo, dletom in žago kakor nikjer drugod ne. Jerneju ni mogel odreči. Vsakemu drugemu prejel pa — na Komno je Petra samega mikalo. Kar vesel je bil, da se mu je ponudil izgovor.

Z brašnom za nekaj dni in z vsem svojim orodjem je odšel Peter v nedeljo popoldne po stezi za jezerom v Ukanc in še naprej proti Savici. Ni maral nikogar srečavati. Čez ramo mu je visela precej nerodno upognjena vreča.

Na planino je prispel dokaj za dne. Stanovi so stali zapuščeni. Okrog njih je že ozelenela nizka murava. Snežni zameti po globelih pa še niso skopneli. Prav izpred čudnikovega hleva je kričaje odletela proti pečnam črna jata rumenokljunih gorskih kavk. Poznim lanskim mladim rdečkaste noge še niso porjavele.

Peter je odprl stan. Za ognjiščem je ležal kup trdega in smetnega snega. Burje so ga nanosile pozimi skozi špra-

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Redactor: José Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual No. 817.086

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1966: za Argentino \$ 1.400,—. Pri pošiljanju po pošti doplačilo \$ 100,—. Za ZDA in Kanado: 12 dolarjev za pošiljanje z letalsko pošto, in 8 dolarjev za pošiljanje z navadno pošto.

Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

JAVNI NOTAR

Francisco Raúl Caseante

Escribano Público

Pta. baja, of. 2
Cangallo 1642 Buenos Aires
T. E. 35-8827

XIII. socialni dan

NEDELJA 24. VII. 1966

v Slovenski hiši s pričetkom ob 8. uri zjutraj

- Ob 8. uri sv. maša
- Potem predavata:
1. Preč. g. msgr. A. Orehar: Laik v Cerkvi
2. G. R. Jurčec: Slovenski dialog s sodobnim svetom.

(Nadaljevanje prihodnjič)